

Vedlegg 1

Vår saksbehandler

Orlogskapt Georg-Johan Håheim, ghaheim@mil.no
+47 23 09 69 51, 0510 6951
FST/O/Strat P&B

Vår dato

2016-07-04

Vår referanse

2005/047574-014/FORSVARET/ 436

Tidligere dato

Tidligere referanse

Til

Askøy kommune
Bergen Kommune
Fiskebåt
Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening
Fiskeridirektoratet
Forsvarsdepartementet
Havforskningsinstituttet
Hordaland fylkeskommune
Horten kommune
Justis- og beredskapsdepartementet
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Kystrederiene
Kystverket
✓ Meland kommune
NHO Sjøfart
Nordisk Skibsrederforening
Nordland fylkeskommune
Norges Fiskarlag
Norges Rederiforbund
Norsk Havneforening
Næringslivets hovedorganisasjon
Rennesøy kommune
Rissa kommune
Rogaland fylkeskommune
Samferdselsdepartementet
Sjøfartsdirektoratet
Sjømat Norge
Stavanger kommune
Sør-Trøndelag fylkeskommune
Tjeldsund kommune
Troms fylkeskommune
Tromsø kommune
Vestfold fylkeskommune

Kopi til

Forsvarsmateriell
Etterretningstjenesten
Forsvarets logistikkorganisasjon
Forsvarets operative hovedkvarter
Forsvarets spesialstyrker
Sjøforsvaret

Høring - forskrift om endringer i forskrift av 30. august 2010 nr. 1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

1 Innledning

Vedlagt følger utkast til *Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret*^A med forslag til endringer inkorporert og markert med rød skrift, samt plansjer^B som viser nye og endrede forbudsområder geografisk.

Postadresse

Postboks 800 Postmottak
2617 Lillehammer
Norge

Besøksadresse

Glacisgata 1
0015 OSLO
Norge

Sivil telefon/telefaks

/

Militær telefon/telefaks

99/0500 3699

Epost/ Internett

forsvaret@mil.no
www.forsvaret.no

Organisasjonsnummer

NO 986 105 174 MVA

Vedlegg

2

2 Bakgrunn

Resolusjon om fastsettelse av bestemmelser i henhold til lov om forsvarshemmeligheter av 18. august 1914 § 1 gir Forsvarssjefen kompetanse til å fastsette adgangsforbud og ferdselsrestriksjoner, det vises til § 3.

§ 3. Kommanderende general (admiral) fastsetter i nærheten av befæstninger og hvor det ellers findes nødvendig av hensyn til landes forsvar bestemte områder, hvor det er forbudt for uvedkommende at færdes. Saadanne forbud skal bringes til almindelig kundskap paa vedkommende sted ved oppslag, bekjentgjørelse i blade eller lign.

Forskrift av 30. august 2010 nr. 1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret er hjemlet i resolusjon om fastsettelse av bestemmelser i henhold til lov om forsvarshemmeligheter av 18. august 1914 § 1

Lov av 19. juni 2015 nr. 65 om ikraftsetting av straffeloven 2005 (straffelovens ikraftsetningslov) opphever lov av 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter.

Det er fortsatt et behov for å regulere adgang til områder av forsvarsmessig betydning og av betydning for rikets sikkerhet. Det vises til straffelovutvalgets uttalelse: «Utvalget finner at det åpenbart er behov for en bestemmelse som gir adgang til å utelukke uvedkommende fra bestemte områder og anlegg, og foreslår at bestemmelsene med et tilsvarende innhold inntas i lov av 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven)».

På denne bakgrunn er hjemmel for å nekte uvedkommende adgang til bestemte områder og anlegg videreført i sikkerhetsloven § 18a. Sikkerhetsloven § 18 a trådte i kraft samtidig som straffeloven den 1. oktober 2015.

Hjemmelsgrunnlag og tittel til resolusjon om fastsettelse av bestemmelser i henhold til lov om forsvarshemmeligheter av 18. august 1914 § 1 ble endret ved forskrift 10. juni 2016 nr. 616.

Resolusjonen ble gitt følgende navn: *Forskrift om forbud for uvedkommende mot adgang til visse områder mv. på grunn av forsvarshensyn.*

3 Gjeldende rett og forslag til endringer

Forskrift av 30. august 2010 nr. 1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret fastsetter områder med ferdselsrestriksjoner eller adgangsforbud på sjøen. Forskriftens formål fremgår av § 1: *Forskriftens formål er å legge forholdene til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder.*

På grunn av endringene i resolusjonen fra 1914 ved forskrift av 10. juni 2016 nr. 616 er det behov for å oppdatere forskriftens hjemmelsfelt. Det har også vært behov for presiseringer av definisjoner og fellesbestemmelser i henholdsvis § 2 og § 3. Med bakgrunn i endrede behov i tilknytning til enkelte områder, foreslås det i tillegg enkelte endringer i tilknytning til konkrete forbudsområder. Det er også enkelte feil ved gjeldende forskrift som rettes ved forskriftsutkastet. Utkastet omfatter bortfall av et område, opprettelse av ett område samt rettelse og justeringer av gjeldene områder.

Det vises til redegjørelse under for de enkelte områdene der det foreligger forslag til endringer.

§4 Pkt 1. Horten – Teksten i punktet endres til:

I tilknytning til de militære områdene Mellomøya, Østøya og Vealøs er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen. I Strømsund, sundet mellom Mellomøya og Østøya, er forbudsområdet etablert S av linje definert mellom følgende geografiske punkter:

- a. 59° 26,92'N - 010° 27,75'Ø
- b. 59° 27,04'N - 010° 28,50'Ø

I sundet mellom Østøya og Vealøs, samt Løvøya og Mellomøya er gjennomfart uten stans tillatt.

Det er ingen endringer i aktivitetsnivået i områdene ved Horten. Endringen i det forbudte sjøområde er marginal, men øker sikkerheten betraktelig både for sivil trafikk i området og for militært personell som deltar i øvingsvirksomhet.

§4 Pkt 3. Ulsnes, Hundvåg – Teksten i punktet endres til:

I tilknytning til det militære området på Ulsnes, Hundvåg, er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen begrenset mellom posisjonene 58°59,95'N - 005°42,47'Ø og 58°59,40'N - 005°42,70'Ø, deretter en rett linje til posisjon 58°59,45'N - 005°43,20'Ø.

Det er i praksis ingen endring av området, men kun en korrigerings av koordinatene som tidligere var feil.

§4 Pkt 5. Mastrafjorden - Teksten i punktet endres til:

I Mastrafjorden nord av Åmøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. 59°02,8'N – 005°41,9'Ø
- b. 59°03,0'N – 005°41,8'Ø
- c. 59°04,0'N – 005°44,3'Ø
- d. 59°03,8'N – 005°44,8'Ø
- e. 59°03,1'N – 005°44,7'Ø
- f. 59°03,1'N – 005°43,6'Ø
- g. 59°02,8'N – 005°43,4'Ø
- h. 59°02,5'N – 005°42,1'Ø
- i. 59°02,7'N – 005°42,0'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

Det er ingen endring av området, men en korrigerings av tekst; posisjon j, som var lik posisjonen a, er slettet.

§4 Pkt 6. Bokna- og Talgjefjorden – Teksten i punktet endres til:

I Bokna- og Talgjefjorden nord av Rennesøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. 59°08,5'N – 005°35,9'Ø
- b. 59°09,2'N – 005°35,3'Ø
- c. 59°08,8'N – 005°39,4'Ø
- d. 59°09,1'N – 005°39,4'Ø
- e. 59°10,0'N – 005°37,4'Ø
- f. 59°10,2'N – 005°37,5'Ø
- g. 59°10,8'N – 005°39,2'Ø
- h. 59°08,8'N – 005°42,3'Ø
- i. 59°08,0'N – 005°42,0'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

Dette er en marginal korrigerings av området; posisjon a er endret fra 59°08,5'N – 005°36,3'Ø til 59°08,5'N – 005°35,9'Ø og posisjon b er endret fra 59° 09,0'N – 005° 36,5'N til 59° 09,2'N – 005° 35,3'Ø.

§4 - Nytt pkt 9 som følger:

9. Laksevåg

I tilknytning til Ubåtbunkeren på Laksevåg er det opprettet et forbudsområde avgrenset av følgende posisjoner:

- a. 60° 23,525'N - 005° 17,210'Ø
- b. 60° 23,555'N - 005° 17,200'Ø
- c. 60° 23,490'N - 005° 17,035'Ø

d. $60^{\circ}23,473'N - 005^{\circ}17,088'Ø$

Det er behov for å markere et forbudsområde utenfor ubåt-bunkeren på Laksevåg. Dette for at regulær aktivitet kan gjennomføres uten hindringer og uten å sette sikkerheten for materiell og personell i fare.

§4 Pkt 9. Herdla – Nummerering endres til: 10. Herdla

§4 Pkt 10. Heggerneset – Nummerering og tekst endres som følger:

11. Heggerneset

I tilknytning til Forsvarets målestasjon på Heggerneset er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}32,6'N - 005^{\circ}03,2'Ø$
- b. $60^{\circ}31,7'N - 005^{\circ}02,0'Ø$
- c. $60^{\circ}30,6'N - 005^{\circ}04,5'Ø$
- d. $60^{\circ}30,5'N - 005^{\circ}04,9'Ø$
- e. $60^{\circ}31,3'N - 005^{\circ}05,6'Ø$
- f. $60^{\circ}30,5'N - 005^{\circ}08,0'Ø$
- g. $60^{\circ}32,0'N - 005^{\circ}09,9'Ø$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

Eksisterende grenser ligger for tett inntil målestasjonen, slik at aktivitet i ytterkant av grensene vil virke veldig forstyrrende på målingene. Det er av avgjørende betydning for Sjøforsvarets taktiske utnyttelse av egne våpenplattformer at det er så lite forstyrrelser ved målingene som mulig. I tillegg er det nødvendig å sikre at eventuelle forankringer av havbruksanlegg ikke vil ligge for nært måleinnretningen. Dette vil også vanskeliggjøre navigasjon og målestasjonen vil da ikke kunne benyttes optimalt etter sin hensikt. Det bemerkes også at stasjonen i utstrakt grad benyttes av øvrige NATO-nasjoner, som også er tilsvarende avhengig av optimale akustiske målinger. Foreslåtte endringer er basert på akustiske beregningsmodeller for å finne nødvendig minimumsavstand for at støynivået fra aktivitet utenfor forbudsområdet ikke skal virke ødeleggende for aktiviteten på målestasjonen.

§4 Pkt 11. Hasselvika – Nummerering og tekst endres som følger:

12. Hasselvika

I tilknytning til det militære området i Hasselvika er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- h. $63^{\circ}38,33'N - 009^{\circ}50,33'Ø$
- i. $63^{\circ}38,22'N - 009^{\circ}50,34'Ø$
- j. $63^{\circ}37,87'N - 009^{\circ}48,95'Ø$
- k. $63^{\circ}38,32'N - 009^{\circ}48,95'Ø$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

Eksisterende grenser ligger for tett inntil målestasjonen. Det er derfor behov for å øke marginene for å sikre at sensitivt utstyr ikke degraderes som følge av sivil aktivitet i området.

§4 Pkt 12. Ramsund – Nummerering og tekst endres som følger:

13. Ramsund

I tilknytning til det militære området ved Ramsund er det etablert et forbudsområde med følgende avgrensning: Strandlinjen fra Ramsundet bro, som er nordlig begrensnings av området, til posisjon $68^{\circ}26,94'N - 016^{\circ}34,50'Ø$. Deretter går grenselinjen gjennom de geografiske punktene $68^{\circ}26,69'N - 016^{\circ}34,50'Ø$ og $68^{\circ}26,53'N - 016^{\circ}27,90'Ø$, for så å følge strandlinjen til Ramsundet bro.

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom det forbudte området, forutsatt at de til enhver tid er minimum 100 meter fra militære kaianlegg. Fartøy må stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

Ved forrige utgivelse av ny Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret, ble området rundt Ramsund ved en inkurie endret. Endringene i forbudsområdet i dette forslaget vil gjenopprette det opprinnelige området i tillegg til en utvidelse S av Ramnesodden og Ramsteinneset. Forbudt sjøområde vil med dette samsvare med eksisterende restriksjoner av ferdsel på land. Foreslåtte endring er nødvendig for å skjerme øvingsaktivitet samt for å ivareta sikkerheten både for militært personell og sivil trafikk i området.

§4 Pkt 13. Trondenæs – Nummerering endres til: 14. *Trondenæs*

§4 Pkt 14. Stangnes – Nummerering endres til: 15. *Stangnes*

§4 Pkt 15. Andenes – Nummerering endres til: 16. *Andenes*

§4 Punkt 16: Olavsvern – Kanselleres i sin helhet

Området bortfaller med bakgrunn i at Olavsvern Orlogsstasjon er avhendet. Det vil i fremtiden ikke være militært behov for forbudsområde i tilknytning til Olavsvern.

4 Konklusjon

FST har utarbeidet forslag til endringer av *Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret*. Adressatene bes om å sende eventuelle merknader til Forsvarsstaben innen 5. oktober.

Yngve Odlo (e.f)
Generalmajor
Sjef Operasjonsavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.

^A Vedlegg: Utkast til forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

^B Vedlegg: Endringer i forbudsområder

2016-07-04

Kopi til

Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Fastsatt av Forsvarssjefen XX. MND YYYY med hjemmel i lov 20.mars 1998 nr.10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) § 18a, jf. forskrift 6. november 1914 nr. 3576 om forbud for uvedkommende mot adgang til visse områder mv. på grunn av forsvarshensyn § 3.

§1. Formål

Forskriftens formål er å legge forholdene til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder.

§2. Definisjoner

1. *Militært område* er festningsverk, bygninger og anlegg, samt landarealer med tilstøtende sjøområde som disponeres av Forsvaret.
2. *Forbudsområde* er et nøyaktig angitt sjø- eller landområde som det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til.
3. Med uttrykket *urvedkommende* forstås i denne forskrift enhver person som **ikke har fått tillatelse fra Sjef Forsvarets operative hovedkvarter etter § 3 nr. 4 til å ferdes og utøve virksomhet i forbudsområdet. Dette gjelder ikke for ansatte i Forsvarsdepartementet eller underliggende etater som i kraft av sin stilling har behov for tilgang til forbudsområdet.**
4. Med *strandlinje* forstås kystkontur som angitt i sjø- og landkart (middel høyvannslinje).

§3. Fellesbestemmelser

1. Når ikke annet følger av lov straffes overtredelser av disse bestemmelser etter **lov 20.mars 1998 nr.10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) § 31**, med bøter eller fengselsstraff inntil ett år.
2. **I forbudsområdene er det** forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form, **med mindre annet fremgår direkte av § 4.**
3. **Enhver skal være oppmerksom på** veiledende skilter i områdene.
4. Sjef Forsvarets operative hovedkvarter, eller den han bemyndiger, kan gi spesiell adgangstillatelse til de nevnte forbudsområder etter denne forskrift, herunder dispensasjon for fiske når betydelige økonomiske eller andre berettigede hensyn måtte gjøre en slik dispensasjon ønskelig, jf. **forskrift 6. november 1914 nr. 3576 om forbud for uvedkommende mot adgang til visse områder mv. på grunn av forsvarshensyn § 6.**
5. Allmennheten bes om å være myndighetene behjelpelig med at forbudene blir overholdt. Melding om overtredelse bes gitt politiet eller nærmeste militære avdeling.

§4. Spesifisering av forbudsområder

Posisjoner er oppgitt i WGS-84 datum.

1. Horten.

I tilknytning til de militære områdene Mellomøya, Østøya og Vealøs er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen. **I Strømsund, sundet mellom Mellomøya og Østøya, er forbudsområdet etablert S av linje definert mellom følgende geografiske punkter:**

- a. 59° 26,92'N - 010° 27,75'Ø
- b. 59° 27,04'N - 010° 28,50'Ø

I sundet mellom Østøya og Vealøs, samt Løvøya og Mellomøya er gjennomfart uten stans tillatt.

2. Rauøy

I tilknytning til det militære området Rauøy, med unntak av Rauøykalven, er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen.

3. Ulsnes, Hundvåg

I tilknytning til det militære området på Ulsnes, Hundvåg, er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen begrenset mellom posisjonene $58^{\circ}59,95'N - 005^{\circ}42,47'Ø$ og $58^{\circ}59,40'N - 005^{\circ}42,70'Ø$, deretter en rett linje til posisjon $58^{\circ}59,45'N - 005^{\circ}43,20'Ø$.

4. Rennesøy, Talje og Brimse

I Brimsefjorden er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $59^{\circ}06,8'N - 005^{\circ}46,6'Ø$
- b. $59^{\circ}06,8'N - 005^{\circ}47,9'Ø$
- c. $59^{\circ}06,0'N - 005^{\circ}50,5'Ø$
- d. $59^{\circ}04,8'N - 005^{\circ}49,7'Ø$
- e. $59^{\circ}04,4'N - 005^{\circ}46,4'Ø$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

5. Mastrafjorden

I Mastrafjorden nord av Åmøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $59^{\circ}02,8'N - 005^{\circ}41,9'Ø$
- b. $59^{\circ}03,0'N - 005^{\circ}41,8'Ø$
- c. $59^{\circ}04,0'N - 005^{\circ}44,3'Ø$
- d. $59^{\circ}03,8'N - 005^{\circ}44,8'Ø$
- e. $59^{\circ}03,1'N - 005^{\circ}44,7'Ø$
- f. $59^{\circ}03,1'N - 005^{\circ}43,6'Ø$
- g. $59^{\circ}02,8'N - 005^{\circ}43,4'Ø$
- h. $59^{\circ}02,5'N - 005^{\circ}42,1'Ø$
- i. $59^{\circ}02,7'N - 005^{\circ}42,0'Ø$
- ~~j. $59^{\circ}02,8'N - 005^{\circ}41,9'Ø$~~

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

6. Bokna- og Talgjefjorden

I Bokna- og Talgjefjorden nord av Rennesøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $59^{\circ}08,5'N - 005^{\circ}35,9'Ø$
- b. $59^{\circ}09,2'N - 005^{\circ}35,3'Ø$
- c. $59^{\circ}08,8'N - 005^{\circ}39,4'Ø$
- d. $59^{\circ}09,1'N - 005^{\circ}39,4'Ø$
- e. $59^{\circ}10,0'N - 005^{\circ}37,4'Ø$
- f. $59^{\circ}10,2'N - 005^{\circ}37,5'Ø$
- g. $59^{\circ}10,8'N - 005^{\circ}39,2'Ø$
- h. $59^{\circ}08,8'N - 005^{\circ}42,3'Ø$
- i. $59^{\circ}08,0'N - 005^{\circ}42,0'Ø$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

7. Korsnes

I tilknytning til det militære området på Korsnes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene $60^{\circ}12,8'N - 005^{\circ}14,9'Ø$ (neset ved Klenevågen) og $60^{\circ}12,4'N - 005^{\circ}16,9'Ø$ (øst for Hendersvika)

8. Haakonsvern m/Knappen

I tilknytning til de militære områdene Haakonsvern og Knappen er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}19,8'N - 005^{\circ}12,6'Ø$
- b. $60^{\circ}19,5'N - 005^{\circ}13,6'Ø$
- c. $60^{\circ}19,6'N - 005^{\circ}14,5'Ø$
- d. $60^{\circ}19,3'N - 005^{\circ}15,3'Ø$
- e. $60^{\circ}19,7'N - 005^{\circ}15,1'Ø$
- f. $60^{\circ}20,2'N - 005^{\circ}14,5'Ø$
- g. $60^{\circ}20,8'N - 005^{\circ}14,1'Ø$
- h. $60^{\circ}20,9'N - 005^{\circ}13,7'Ø$
- i. $60^{\circ}20,7'N - 005^{\circ}13,3'Ø$

Lystfartøy som har fast brygge- eller ankerplass innenfor forbudsområdet tillates å seile gjennom det forbudte området. Det skal nyttes korteste vei inn og ut av området. Fartøyene skal seile langs Bjørgelandet minst 100 meter fra det militære området på Knappen og minst 100 meter fra kaiene på Haakonsvern. Nord for Hestbakken lykt holdes øst av overrett (merke på Tømmervikneset). Fartøy må stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

9. Laksevåg

I tilknytning til Ubåtbunkeren på Laksevåg er det opprettet et forbudsområde avgrenset av følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}23,525'N - 005^{\circ}17,210'Ø$
- b. $60^{\circ}23,555'N - 005^{\circ}17,200'Ø$
- c. $60^{\circ}23,490'N - 005^{\circ}17,035'Ø$
- d. $60^{\circ}23,473'N - 005^{\circ}17,088'Ø$

10. Herdla

I tilknytning til Forsvarets målestasjon ved Herdla er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}34,3'N - 004^{\circ}56,7'Ø$
- b. $60^{\circ}34,3'N - 004^{\circ}55,2'Ø$
- c. $60^{\circ}35,4'N - 004^{\circ}55,2'Ø$
- d. $60^{\circ}35,4'N - 004^{\circ}57,5'Ø$
- e. $60^{\circ}34,9'N - 004^{\circ}57,8'Ø$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

11. Heggemeset

I tilknytning til Forsvarets målestasjon på Heggemeset er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}32,6'N - 005^{\circ}03,2'Ø$
- b. $60^{\circ}31,7'N - 005^{\circ}02,0'Ø$
- c. $60^{\circ}30,6'N - 005^{\circ}04,5'Ø$
- d. $60^{\circ}30,5'N - 005^{\circ}04,9'Ø$
- e. $60^{\circ}31,3'N - 005^{\circ}05,6'Ø$
- f. $60^{\circ}30,5'N - 005^{\circ}08,0'Ø$
- g. $60^{\circ}32,0'N - 005^{\circ}09,9'Ø$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop

og rette seg etter gitte anvisninger.

12. Hasselvika

I tilknytning til det militære området i Hasselvika er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. 63°38,33'N – 009°50,33'Ø
- b. 63°38,22'N – 009°50,34'Ø
- c. 63°37,87'N – 009°48,95'Ø
- d. 63°38,32'N – 009°48,95'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

13. Ramsund

I tilknytning til det militære området ved Ramsund er det etablert et forbudsområde med følgende avgrensning: Strandlinjen fra Ramsundet bro, som er nordlig begrensnig av området, til posisjon 68°26,94'N - 016°34,50'Ø. Deretter går grenselinjen gjennom de geografiske punktene 68°26,69'N - 016°34,50'Ø og 68°26,53'N - 016°27,90'Ø for så å følge strandlinjen til Ramsundet bro.

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom det forbudte området, forutsatt at de til enhver tid er minimum 100 meter fra militære kaianlegg. Fartøy må stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

14. Trondenes

I tilknytning til det militære området ved Trondenes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene 68°49,8'N – 016°33,0'Ø og 68°49,5'N – 016°34,2'Ø.

15. Stangnes

I tilknytning til det militære området ved Stangnes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene 68°47,6'N – 016°35,5'Ø og 68°47,5'N – 016°35,8'Ø.

16. Andenes

I tilknytning til Andøya flystasjon er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. 69°19,1'N – 016°08,0'Ø
- b. 69°19,0'N – 016°12,0'Ø
- c. 69°17,2'N – 016°13,6'Ø
- d. 69°17,2'N – 016°10,8'Ø

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft xx. mnd 2016. Samtidig oppheves forskrift av 30. august 2010 nr.1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret.

I tilknytning til de militære områdene Mellomøya, Østøya og Vealøs er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen. I Strømsund, sundet mellom Mellomøya og Østøya, er forbudsområdet etablert S av linje definert mellom følgende geografiske punkter:

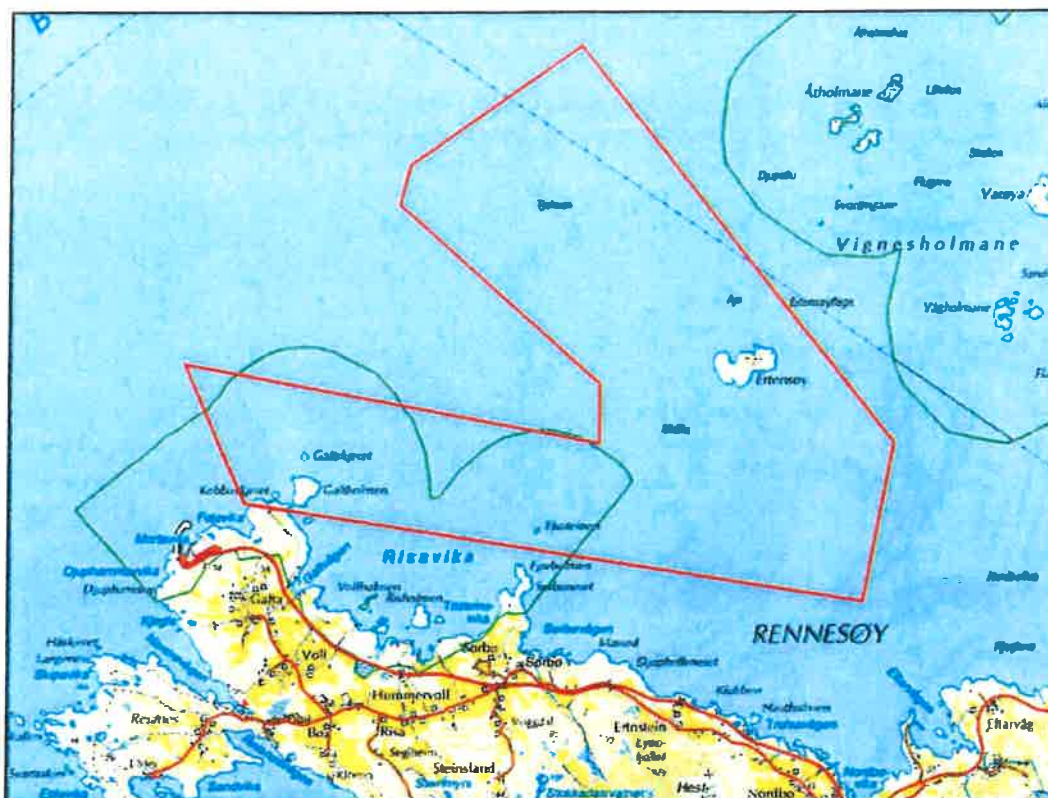
59° 26,92'N - 010° 27,75'Ø

59° 27,04'N - 010° 28,50'Ø

I sundet mellom Østøya og Vealøs, samt Løvøya og Mellomøya er gjennomfart uten stans tillatt.

I tilknytning til det militære området på Ulsnes, Hundvåg, er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen begrenset mellom posisjonene $58^{\circ}59,95'N - 005^{\circ}42,47'\text{Ø}$ og $58^{\circ}59,40'N - 005^{\circ}42,70'\text{Ø}$, deretter en rett linje til posisjon $58^{\circ}59,45'N - 005^{\circ}43,20'\text{Ø}$.

I Bokna- og Talgjefjorden nord av Rennesøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- 59°08,5'N – 005°35,9'Ø
- 59°09,2'N – 005°35,3'Ø
- 59°08,8'N – 005°39,4'Ø
- 59°09,1'N – 005°39,4'Ø
- 59°10,0'N – 005°37,4'Ø
- 59°10,2'N – 005°37,5'Ø
- 59°10,8'N – 005°39,2'Ø
- 59°08,8'N – 005°42,3'Ø
- 59°08,0'N – 005°42,0'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

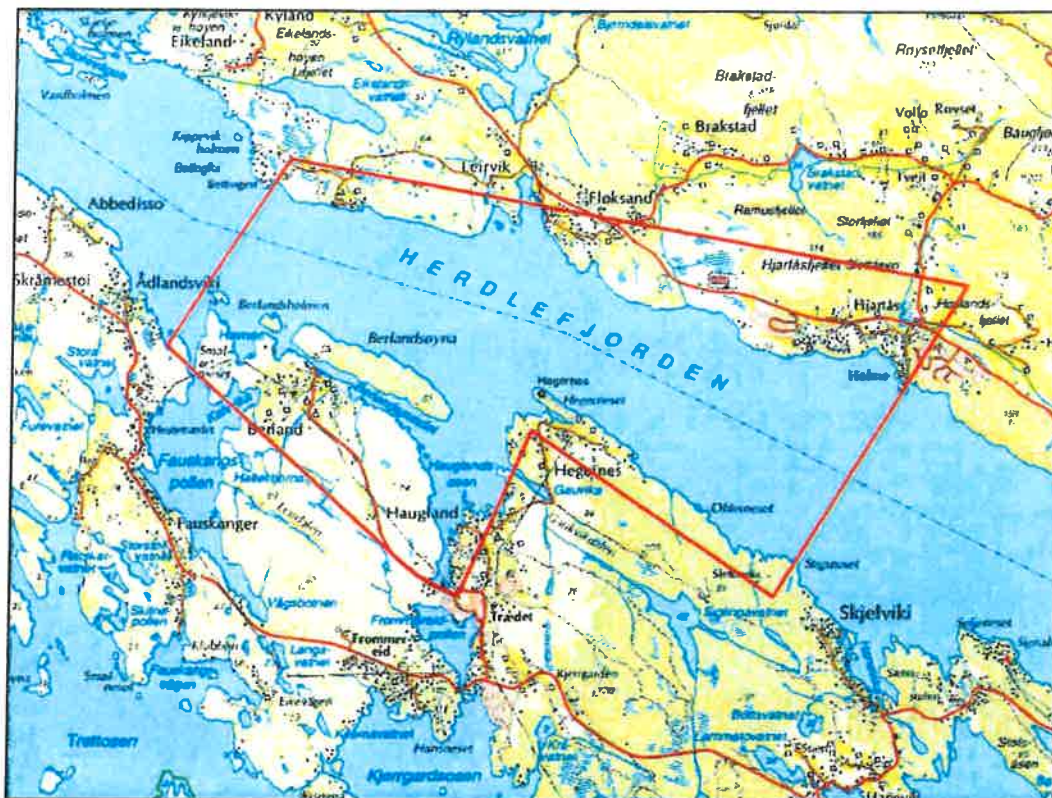
I tilknytning til Ubåtbunkeren på Laksevåg er det opprettet et forbudsområde avgrenset av følgende posisjoner:

60°23,525'N - 005°17,210'Ø

60°23,555'N - 005°17,200'Ø

60°23,490'N - 005°17,035'Ø

60°23,473'N - 005°17,088'Ø

I tilknytning til Forsvarets målestasjon på Heggerneset er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- 60°32,6'N - 005°03,2'Ø
- 60°31,7'N - 005°02,0'Ø
- 60°30,6'N - 005°04,5'Ø
- 60°30,5'N - 005°04,9'Ø
- 60°31,3'N - 005°05,6'Ø
- 60°30,5'N - 005°08,0'Ø
- 60°32,0'N - 005°09,9'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

I tilknytning til det militære området i Hasselvika er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

63°38,33'N – 009°50,33'Ø
63°38,22'N – 009°50,34'Ø
63°37,87'N – 009°48,95'Ø
63°38,32'N – 009°48,95'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

I tilknytning til det militære området ved Ramsund er det etablert et forbudsområde med følgende avgrensning: Strandlinjen fra Ramsundet bro, som er nordlig begrensning av området, til posisjon $68^{\circ}26,94'N - 016^{\circ}34,50'\text{Ø}$. Deretter går grenselinjen gjennom de geografiske punktene $68^{\circ}26,69'N - 016^{\circ}34,50'\text{Ø}$ og $68^{\circ}26,53'N - 016^{\circ}27,90'\text{Ø}$ for så å følge strandlinjen til Ramsundet bro.

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom det forbudte området, forutsatt at de til enhver tid er minimum 100 meter fra militære kaianlegg. Fartøy må stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

Vedlegg 2

Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Hjemmel: Fastsatt av Forsvarssjefen 30. august 2010 med hjemmel i lov 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter § 1 og § 3, jf. kgl.res. 6. november 1914 nr. 3576 om fastsettelse av bestemmelser i henhold til lov om forsvarshemmeligheter av 18. august 1914 § 1, § 3.

§ 1. Formål

Forskriftens formål er å legge forholdene til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder.

§ 2. Definisjoner

1. *Militært område* er festningsverk, bygninger og anlegg, samt landarealer med tilstøtende sjøområde som disponeres av Forsvaret.
2. *Forbudt område* er et nøyaktig angitt sjø- eller landområde som det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til.
3. Med uttrykket *uvedkommende* forstås i denne forskrift enhver person som utfører virksomhet som ikke er forenlig med den daglige og normale aktivitet i området.

Innenfor militært område vil enhver person være uvedkommende dersom denne ikke har tjenstlig adgang eller spesiell adgangstillatelse.

4. Med *strandlinje* forstås kystkontur som angitt i sjø- og landkart (middel høyvannslinje).

§ 3. Fellesbestemmelser

1. Når ikke annet følger av lov straffes overtredelser av disse bestemmelser etter lov 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter § 1 og § 3, med bøter eller fengselsstraff inntil ett år.
2. De angitte områder inkluderer forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form.
3. Oppmerksomheten henledes på veiledende skilter i områdene.
4. Sjef ved Forsvarets Operative Hovedkvarter, eller den han bemyndiger, kan gi spesiell adgangstillatelse til de nevnte forbudsområder etter denne forskrift, herunder dispensasjon for fiske når betydelige økonomiske eller andre berettigede hensyn måtte gjøre en slik dispensasjon ønskelig, jf. kgl.res. 6. november 1914 nr. 3576 § 6.
5. Allmennheten bes om å være myndighetene behjelpelig med at forbudene blir overholdt. Melding om overtredelse bes gitt politiet eller nærmeste militære avdeling.

§ 4. Spesifisering av forbudsområder

Posisjoner er oppgitt i WGS-84 datum.

1. Horten.

I tilknytning til de militære områdene Mellomøya, Østøya og Vealøs er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen. I sundet mellom Østøya og Vealøs, samt Løvøya og Mellomøya er gjennomfart uten stans tillatt.

2. Rauøy.

I tilknytning til det militære området Rauøy, med unntak av Rauøykalven, er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen.

3. Ulsnes, Hundvåg.

I tilknytning til det militære området på Ulsnes, Hundvåg er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen begrenset mellom posisjonene $58^{\circ} 59,95' \text{ N } 005^{\circ} 42,5' \text{ Ø}$ og $58^{\circ} 59,5' \text{ N } 005^{\circ} 42,7' \text{ Ø}$, deretter en rett linje til posisjon $58^{\circ} 59,5' \text{ N } 005^{\circ} 43,3' \text{ Ø}$.

4. Rennesøy, Talje og Brimse.

I Brimsefjorden er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $59^{\circ} 06,8' \text{ N } -005^{\circ} 46,6' \text{ Ø}$
- b. $59^{\circ} 06,8' \text{ N } -005^{\circ} 47,9' \text{ Ø}$
- c. $59^{\circ} 06,0' \text{ N } -005^{\circ} 50,5' \text{ Ø}$
- d. $59^{\circ} 04,8' \text{ N } -005^{\circ} 49,7' \text{ Ø}$
- e. $59^{\circ} 04,4' \text{ N } -005^{\circ} 46,4' \text{ Ø}$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

5. Mastrafjorden.

I Mastrafjorden nord av Åmøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $59^{\circ} 02,8' \text{ N } -005^{\circ} 41,9' \text{ Ø}$
- b. $59^{\circ} 03,0' \text{ N } -005^{\circ} 41,8' \text{ Ø}$
- c. $59^{\circ} 04,0' \text{ N } -005^{\circ} 44,3' \text{ Ø}$
- d. $59^{\circ} 03,8' \text{ N } -005^{\circ} 44,8' \text{ Ø}$
- e. $59^{\circ} 03,1' \text{ N } -005^{\circ} 44,7' \text{ Ø}$
- f. $59^{\circ} 03,1' \text{ N } -005^{\circ} 43,6' \text{ Ø}$
- g. $59^{\circ} 02,8' \text{ N } -005^{\circ} 43,4' \text{ Ø}$
- h. $59^{\circ} 02,5' \text{ N } -005^{\circ} 42,1' \text{ Ø}$
- i. $59^{\circ} 02,7' \text{ N } -005^{\circ} 42,0' \text{ Ø}$
- j. $59^{\circ} 02,8' \text{ N } -005^{\circ} 41,9' \text{ Ø}$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

6. Bokna- og Talgjefjorden.

I Bokna- og Talgjefjorden nord av Rennesøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $59^{\circ} 08,5' \text{ N } -005^{\circ} 36,3' \text{ Ø}$
- b. $59^{\circ} 09,0' \text{ N } -005^{\circ} 36,5' \text{ Ø}$
- c. $59^{\circ} 08,8' \text{ N } -005^{\circ} 39,4' \text{ Ø}$
- d. $59^{\circ} 09,1' \text{ N } -005^{\circ} 39,4' \text{ Ø}$
- e. $59^{\circ} 10,0' \text{ N } -005^{\circ} 37,4' \text{ Ø}$
- f. $59^{\circ} 10,2' \text{ N } -005^{\circ} 37,5' \text{ Ø}$
- g. $59^{\circ} 10,8' \text{ N } -005^{\circ} 39,2' \text{ Ø}$
- h. $59^{\circ} 08,8' \text{ N } -005^{\circ} 42,3' \text{ Ø}$
- i. $59^{\circ} 08,0' \text{ N } -005^{\circ} 42,0' \text{ Ø}$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

7. Korsnes.

I tilknytning til det militære området på Korsnes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene $60^{\circ} 12,8' \text{ N } -005^{\circ} 14,9' \text{ Ø}$ (neset ved Klenevågen) og $60^{\circ} 12,4' \text{ N } -005^{\circ} 16,9' \text{ Ø}$ (øst for Hendersvika).

8. Haakonsvern m/Knappen.

I tilknytning til de militære områdene Haakonsvern og Knappen er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ} 19,8' \text{ N} - 005^{\circ} 12,6' \text{ Ø}$
- b. $60^{\circ} 19,5' \text{ N} - 005^{\circ} 13,6' \text{ Ø}$
- c. $60^{\circ} 19,6' \text{ N} - 005^{\circ} 14,5' \text{ Ø}$
- d. $60^{\circ} 19,3' \text{ N} - 005^{\circ} 15,3' \text{ Ø}$
- e. $60^{\circ} 19,7' \text{ N} - 005^{\circ} 15,1' \text{ Ø}$
- f. $60^{\circ} 20,2' \text{ N} - 005^{\circ} 14,5' \text{ Ø}$
- g. $60^{\circ} 20,8' \text{ N} - 005^{\circ} 14,1' \text{ Ø}$
- h. $60^{\circ} 20,9' \text{ N} - 005^{\circ} 13,7' \text{ Ø}$
- i. $60^{\circ} 20,7' \text{ N} - 005^{\circ} 13,3' \text{ Ø}$

Lystfartøy som har fast brygge- eller ankerplass innenfor forbudsområdet tillates å seile gjennom det forbudte området. Det skal nyttes korteste vei inn og ut av området. Fartøyene skal seile langs Bjørgelandet minst 100 meter fra det militære området på Knappen og minst 100 meter fra kaiene på Haakonsvern. Nord for Hestbakken lykt holdes øst av overrett (merke på Tømmervikneset). Fartøy må stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

9. Herdla.

I tilknytning til Forsvarets målestasjon ved Herdla er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ} 34,3' \text{ N} - 004^{\circ} 56,7' \text{ Ø}$
- b. $60^{\circ} 34,3' \text{ N} - 004^{\circ} 55,2' \text{ Ø}$
- c. $60^{\circ} 35,4' \text{ N} - 004^{\circ} 55,2' \text{ Ø}$
- d. $60^{\circ} 35,4' \text{ N} - 004^{\circ} 57,5' \text{ Ø}$
- e. $60^{\circ} 34,9' \text{ N} - 004^{\circ} 57,8' \text{ Ø}$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

10. Heggerneset.

I tilknytning til Forsvarets målestasjon på Heggerneset er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ} 32,5' \text{ N} - 005^{\circ} 05,2' \text{ Ø}$
- b. $60^{\circ} 31,6' \text{ N} - 005^{\circ} 04,3' \text{ Ø}$
- c. $60^{\circ} 30,6' \text{ N} - 005^{\circ} 04,5' \text{ Ø}$
- d. $60^{\circ} 30,5' \text{ N} - 005^{\circ} 04,9' \text{ Ø}$
- e. $60^{\circ} 31,3' \text{ N} - 005^{\circ} 05,6' \text{ Ø}$
- f. $60^{\circ} 30,8' \text{ N} - 005^{\circ} 07,7' \text{ Ø}$
- g. $60^{\circ} 31,6' \text{ N} - 005^{\circ} 08,6' \text{ Ø}$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

11. Hasselvika.

I tilknytning til det militære området i Hasselvika er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $63^{\circ} 38,0' \text{ N} - 009^{\circ} 49,4' \text{ Ø}$
- b. $63^{\circ} 38,3' \text{ N} - 009^{\circ} 49,4' \text{ Ø}$
- c. $63^{\circ} 38,3' \text{ N} - 009^{\circ} 50,4' \text{ Ø}$
- d. $63^{\circ} 38,2' \text{ N} - 009^{\circ} 50,4' \text{ Ø}$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

12. Ramsund.

I tilknytning til det militære området ved Ramsund er det etablert et forbudsområde med følgende avgrensning: Fra Ramsteinneset ($68^{\circ} 26,9' \text{ N}-016^{\circ} 34,5' \text{ Ø}$) til posisjon $68^{\circ} 26,8' \text{ N}-016^{\circ} 34,5' \text{ Ø}$, deretter en rett linje til posisjon $68^{\circ} 26,6' \text{ N}-016^{\circ} 30,6' \text{ Ø}$ og videre til $68^{\circ} 26,7' \text{ N}-016^{\circ} 29,7' \text{ Ø}$ (vest av Ramnesodden) og til Vargneset ($68^{\circ} 28,0' \text{ N}-016^{\circ} 30,7' \text{ Ø}$). Deretter følges strandlinjen langs Ramsundet til nordlig begrensning som er Ramsundet bru. Fra brua følges den østlige strandlinjen gjennom Ramsund tilbake til Ramsteinneset.

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom det forbudte området, forutsatt at de til enhver tid er minimum 100 meter fra militære kaianlegg. Fartøy må stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

13. Trondenes.

I tilknytning til det militære området ved Trondenes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene $68^{\circ} 49,8' \text{ N}-016^{\circ} 33,0' \text{ Ø}$ og $68^{\circ} 49,5' \text{ N}-016^{\circ} 34,2' \text{ Ø}$.

14. Stangnes.

I tilknytning til det militære området ved Stangnes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene $68^{\circ} 47,6' \text{ N}-016^{\circ} 35,5' \text{ Ø}$ og $68^{\circ} 47,5' \text{ N}-016^{\circ} 35,8' \text{ Ø}$.

15. Andenes.

I tilknytning til Andøya flystasjon er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $69^{\circ} 19,1' \text{ N}-016^{\circ} 08,0' \text{ Ø}$
- b. $69^{\circ} 19,0' \text{ N}-016^{\circ} 12,0' \text{ Ø}$
- c. $69^{\circ} 17,2' \text{ N}-016^{\circ} 13,6' \text{ Ø}$
- d. $69^{\circ} 17,2' \text{ N}-016^{\circ} 10,8' \text{ Ø}$

16. Olavsvern.

I tilknytning til det militære området ved Olavsvern base er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

I sør:	a.	$69^{\circ} 31,7' \text{ N}-019^{\circ} 00,3' \text{ Ø}$
	b.	$69^{\circ} 31,1' \text{ N}-019^{\circ} 00,6' \text{ Ø}$
I nord:	c.	$69^{\circ} 32,9' \text{ N}-019^{\circ} 02,4' \text{ Ø}$
	d.	$69^{\circ} 32,9' \text{ N}-019^{\circ} 05,1' \text{ Ø}$

I tillegg er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonen $69^{\circ} 32,3' \text{ N}-018^{\circ} 58,4' \text{ Ø}$ og til linjen mellom posisjonene a. og b. som gitt ovenfor.

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2011. Samtidig oppheves forskrift 7. desember 2000 nr. 1626 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret.

Nordhordland tingrett
Postboks 7418
5020 Bergen

STEVNING TIL NORDHORDLAND TINGRETT

Sak nr.:

Dato:

4. mai 2016

Saksøker:

Blom Fiskeoppdrett AS
Ulvøyvegen 130
5337 Rong

Prosessfullmektig:

Advokat Henrik Garmann
Garmann, Mitchell & Co Advokatfirma DA
Thormøhlens gate 53 D
5006 Bergen

Saksøkt:

Staten ved Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

Prosessfullmektig:

Garmann
Mitchell
& Co

Bergen
Thormøhlens gate 53 D
5006 Bergen Norway

T: +47 55 62 95 00
F: +47 55 62 95 01

Oslo
Dronning Mauds gate 10
Postboks 1940 Viken
0114 Oslo
T: +47 22 89 10 00
F: +47 22 89 10 01

Og No 992 765 515 MVA

Advokatfirma DA
Wegener AS

DNB Bank ASA

Klientkonto: 150305 8655 1
Meglerkonto: 150305 86546
Driftskonto: 150305 55292

Misgjort eller uvidetgjort

1 OVERSIKT

Blom Fiskeoppdrett AS har siden 1995 drevet oppdrett av laks og ørret på lokalitet Laksevika i Herdlefjorden i Meland kommune (lokaliteten), i godkjent akvakulturområde.

Ved forskrift 30. august 2010 nr 1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret (forskriften), § 4 nr 10, ble det med virkning fra 1. januar 2011 opprettet et forbudsområde som omfatter lokaliteten. Forbudsområdet ble opprettet av hensyn til Forsvarets målestasjon på Heggerneset.

Bilag 1: Hjelpedokument # 1

Etter ikrafttredelsen av forbudsområdet har Forsvarsbygg og Forsvarsdepartementet gitt uttrykk for at Blom Fiskeoppdrett AS opptre i strid med forskriften ved å fortsette driften av lokaliteten og at forskriften under enhver omstendighet etablerer et selvstendig forbud mot oppgradering og utvidelse av driften på lokaliteten.

I tillegg har Blom Fiskeoppdrett AS opplevd at militært personell, i enkelte tilfeller med bistand fra lokalt politi, har tatt seg bort til lokaliteten og gitt muntlig pålegg til arbeidstakere om å fravike anlegget og området i tillegg til at båt med fôrleveranser har blitt forhindret fra å ta seg bort til anlegget for å losse.

Saken gjelder i hovedsak krav om fastsettelsesdom for i hvilken utstrekning forskriften gir hjemmel for å forby eller begrense Bloms eksisterende og ellers lovlige næringsvirksomhet i forbudsområdet og utvidelsen av denne.

2 PROSESSUALIA

I medhold av tvisteloven § 4-5 åttende ledd anlegges søksmålet for Nordhordland tingrett, som er Blom Fiskeoppdrett AS' alminnelige vernetting.

Kravene til søksmålgjenstand, partstilknytning og søksmålsituasjon er oppfylt, jf tvisteloven § 1-3. Det foreligger en reell rettsusikkerhet mellom partene hva gjelder forståelsen av forskriften.¹ Videre har det aktuell betydning for Blom Fiskeoppdrett AS å oppnå en avklaring av forskriftens rekkevidde.

Den rettsoppfatning som Forsvarsbygg og Forsvarsdepartementet eksplisitt har gjort gjeldende, både overfor andre offentlige myndigheter og Blom Fiskeoppdrett AS, impliserer at Blom Fiskeoppdrett AS siden 1. januar 2011 skal ha drevet virksomhet i strid med straffesanksjonerte forbud, og at virksomheten fortsatt er ulovlig og straffbart i henhold til forskriften.

Blom Fiskeoppdrett AS har i lengre tid planlagt og søkt om tillatelser til oppgradering og utvidelse av virksomheten. Forsvarsbygg og Forsvarsdepartementet har i denne anledning gjort gjeldende, både overfor andre offentlige myndigheter og Blom Fiskeoppdrett AS, at enhver oppgradering eller utvidelse i alle tilfeller vil være ulovlig og straffbar i henhold til forskriften.²

Varsel om søksmål ble oversendt til Forsvarsdepartementet den 16. mars 2016 og besvart den 31. mars 2016.

Bilag 2: Søksmålsvarsel, 16. mars 2016

Bilag 3: Brev fra Forsvarsdepartementet, 31. mars 2016

¹ Jf Rt 1998 s 300 og Skoghøy, Tvisteløsning, 2. utgave s 412 med videre henvisninger.

² «I jo større grad man står overfor utsagn mv. som kan medføre negative konsekvenser for den som er berørt, i desto større grad tilsier det at man står overfor et rettsforhold som kan gjøres til gjenstand for søksmål [...] Uttalelser fra myndighetene kan, selv om de ikke isolert kan betraktes som et vedtak som kan utgjøre en søksmålgjenstand, få betydning for søksmålsituasjonen ved at behovet for rettsavklaring aksentueres i en slik grad at det i en samlet vurdering gir grunnlag for søksmål, jf. Rt. 1998 side 300 [...]», jf Tore Schei mfl., Tvisteloven kommentarutgave, 2. utgave s 22.

3 STATENS RETTSOPPFATNING OG HVORDAN DENNE ER KOMMET TIL UTTRYKK

I februar 2013 innga Blom Fiskeoppdrett AS søknad til Hordaland fylkeskommune om tillatelse til å utvide virksomheten på lokaliteten. Foruten tillatelse fra fylkeskommunen, som forvalter akvakulturtillatelset, fordret utvidelsen dispensasjon fra Meland kommunes kommuneplan. Kommunen innvilget Blom slik dispensasjon ved vedtak av 13. februar 2014.

Vedtaket ble påklaget av Forsvarsbygg, som samtidig anmodet kommunen om å omgjøre vedtaket av eget tiltak.

Bilag 4: Klage fra Forsvarsbygg, 2. juli 2014

Statens oppfatning om forskriftens rekkevidde kommer til uttrykk i klagen på side 4-5 (våre understrekninger):³

«3.1 Virksomhet i strid med lov/forskrift

Med hjemmel i lov av 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter § 1 og § 3 er det gitt forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Forskriften, FOR-2010-03-30-1510 pkt. 10, får her anvendelse. (...)

Nye utvidelser av innklagedes virksomhet strider mot FOR §§ 3 pkt. 2. Innklagedes nye planlagte aktivitet vil kunne straffefølges med bøter eller fengselsstraff inntil ett år, jf. FOR § 3 nr. 1.»

Som følge av klagen omgjorde Meland kommune dispensasjonsvedtaket den 2. oktober 2014.

Dispensasjonssaken ble imidlertid på nytt sendt på høring fra kommunen, hvoretter Forsvarsbygg innga høringsuttalelse den 25. november 2014.

Bilag 5: Forsvarsbyggs uttalelse til søknad om dispensasjon, 25. november 2014

Statens oppfatning om forskriftens rekkevidde kommer til uttrykk i høringsuttalelsen på side 3:

«3 Jus

3.1 Lovhjemmel

Spørsmålet er om det kan gis dispensasjon fra kommuneplanens arealdel, jf. pbl §§ 19-1 flg.

I pbl. § 19-2 heter det følgende: «Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon fra bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne lov.»

Med hjemmel i lova av 18. august 1914 nr.3 om forsvarshemmeligheter § 1 og § 3 er det gitt forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Forskriften, FOR-2010-03-30-1510 pkt. 10, får her anvendelse.

Nye utvidelser av innklagedes virksomhet strider mot FOR §§ 1, 3 pkt. 2.

Det er ikke hjemmel i pbl. §§ 19-2 for å dispensere fra FOR-2010-03-30-1510, som er gitt i medhold av lov om forsvarshemmeligheter.»

I et forsøk på å oppnå en prinsipiell avklaring av forskriftens rekkevidde anmodet Blom Fiskeoppdrett AS den 15. februar 2015 om en tolkningsuttalelse fra Forsvarsdepartementet.

Bilag 6: Brev fra Garmann Mitchell, 10. februar 2015

Bilag 7: Brev fra Forsvarsdepartementet, 6. mars 2015

Bilag 8: Brev fra Forsvarsdepartementet, 29. april 2015

Bilag 9: E-post fra Garmann Mitchell, 5. mai 2015

Bilag 10: Brev fra Forsvarsdepartementet, 9. juni 2015

³ Det bemerkes at Blom Fiskeoppdrett AS i klagen konsekvent er omtalt som «innklagede». Imidlertid retter klagen seg mot dispensasjonsvedtaket truffet av Meland kommune.

Bilag 11: Brev fra Garmann Mitchell, 8. juli 2015

Bilag 12: Brev fra Forsvarsdepartementet, 29. oktober 2015

Statens oppfatning om forskriftens rekkevidde kommer til uttrykk i departementets uttalelse av 9. juni 2015 (Bilag 10) under punkt 2.2 på side 2-4, som det vises til i sin helhet. Imidlertid fremheves følgende (våre understrekinger):

«I følge Forsvaret er Bloms aktivitet av en slik karakter at den vanskeliggjør bruken av området slik det er tiltenkt. Aktiviteten fra Blom utgjør dermed allerede i dag et forstyrrende element. I utgangspunktet er Bloms tilstedeværelse og aktivitet slik den er i dag i strid med regelverket.»

«Å nekte utvidelse av anlegg vil således etter FDs oppfatning være i tråd med nevnte lovbestemmelse.»

«Etter FDs oppfatning, kan Blom derfor i beste fall høres med at den «daglige og normale aktiviteten» knytter seg til dagens aktivitetsnivå, og da innenfor det samme området som Blom holder til i dag. Etter dette vil da enhver økning av aktivitet som er utenfor det disponerte området og innenfor forbudsområde, ikke lenger være forenlig med dagens aktivitet. Forsvaret har dermed anledning til å nekte Bloms personell adgang til området, og derav også i realiteten en utvidelse inn i forbudsområdet. En rett til å nekte utvidelse av en virksomhet innenfor et forbudsområde fremgår ikke direkte av ordlyden, men må anses som en naturlig fortolkning av regelverket.»

Blom Fiskeoppdrett AS anmodet senere om at Lovavdelingen i Justisdepartementet foretok en vurdering av forskriftens rekkevidde, men anmodningen ble ikke imøtekommet.

4 SAKENS RETTSLIGE SIDER

4.1 Innledning

Så langt Blom Fiskeoppdrett AS oppfatter situasjonen har verken Forsvaret, Forsvarsbygg eller Forsvarsdepartementet truffet noe enkeltvedtak overfor Blom Fiskeoppdrett AS med hjemmel i forskriften. Som det fremgår av gjennomgangen i punkt 3 over har imidlertid Statens rettsoppfatning blitt gjort eksplisitt gjeldende i klagesak over kommunalt dispensasjonsvedtak, i høringsuttalelse til dispensasjonssak og senest i en tolkningsuttalelse fra Forsvarsdepartementet.⁴

Blom Fiskeoppdrett AS kan ikke se at det er hjemmel i forskriften eller hjemmelsloven for den rettsoppfatning Staten har gitt uttrykk for, og krever derfor at retten fastsetter forskriftens rekkevidde i samsvar med påstanden inntatt i punkt 5 nedenfor. Når det gjelder forholdet til tvisteloven § 1-3 vises til punkt 2 ovenfor med videre henvisninger.

Forskriften ble opprinnelig gitt i medhold av lov av 18. august 1914 nr 3 om forsvarshemmeligheter. Lov om forsvarshemmeligheter er nå opphevet, men forskriften er videreført med hjemmel i ny § 18a i lov av 20. mars 1998 nr 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven), som lyder:

«Kongen kan av forsvarshensyn forby uvedkommende adgang til

a) forsvarsbygg og -anlegg hvor gjenstander av interesse for rikets forsvar fremstilles, istandsettes eller oppbevares,

b) bestemt angivne områder, og

c) å overvære militære øvelser eller forsøk.»

Forskriften § 4 oppretter en rekke forbudsområder i nærmere angitte sjøområder. Av forskriftens § 3 nr 2 følger at det innenfor de angitte områdene er *«forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form».*

Overtredelse av forskriftens bestemmelser om forbudsområder straffes med bøter eller fengsel i inntil ett år, jf sikkerhetsloven § 31 jf § 18a.

⁴ Det er noe uklart hvorvidt tilfellene hvor militært personell har gitt muntlige pålegg til arbeidstakere om å fravike anlegget (jf punkt 1 over) må betraktes som vedtak. Blom Fiskeoppdrett AS kan imidlertid ikke se at dette er avgjørende for vurderingen i relasjon til tvisteloven § 1-3, sml forvaltningsloven § 27a, jf Rt 1998 s 300.

Formålet med lov om forsvarshemmeligheter var å vedta mer effektive straffebestemmelser mot spionasje:⁵

«Der drives som bekjendt en stadig mere paagaende spionage overfor de fleste europæiske stater. De midler spionen utnytter, er snart borgernes troløshet mot sit eget land (landsforræderi), snart ufrivillig indiskretion og mangel paa vakthold fra offentlige myndigheder, og snart den hensynsløse journalistik, som i veddeløpet efter nyhetsstof ikke gir sig tid til at overveie eller ikke engang gider overveie, om nyheten kan skade landets forsvarsinteresser.»⁶

"Det gjælder at stanse spionen, før han har naadd sit maal, ellers er det ofte for sent. Og det gjælder at knytte forbudet og straffen til ydre, let anvendelige kjendetegn. Først da blir den tanke realisert, som ligger i straffelovens § 91.»⁷

Lov om forsvarshemmeligheter bar sterkt preg av å ha blitt til under andre samfunnsforhold.⁸ Utbruddet av første verdenskrig spilte en direkte rolle i lovgivningsarbeidet.⁹ Opphevelsen av loven ble begrunnet med at den gikk svært langt i å kriminalisere forberedelsehandlinger og dermed ikke var i samsvar med de prinsipper man i dag legger til grunn ved avgjørelsen av hva som bør kriminaliseres.¹⁰

Likevel ble § 1 i lov om forsvarshemmeligheter videreført i ny § 18a i sikkerhetsloven med den begrunnelse at det var et «åpenbart behov for en slik fullmaktsbestemmelse», uten ytterligere konkretisering av standpunktet.¹¹

Ettersom sikkerhetsloven § 18a er en videreføring av § 1 i lov om forsvarshemmeligheter vil lov om forsvarshemmeligheter med forarbeider i prinsippet fortsatt kunne være av relevans for tolkningen av forskriften, sammen med de sparsommelige forarbeidene til sikkerhetsloven § 18a.

4.2 Begrepet «uvedkommende» er en kvalitativ begrensning for forskriftskompetansen

Det følger av sikkerhetsloven § 18a at forbud som gis i medhold av bestemmelsen kun kan rettes mot «uvedkommende», hvilket reflekteres i forskriften § 3 nr 2 («angitte områder inkluderer forbud mot adgang for uvedkommende [...]»).

Sikkerhetsloven inneholder ingen definisjon av begrepet. Forskriften § 2 nr 3 definerer imidlertid uvedkommende som «enhver person som utfører virksomhet som ikke er forenelig med den daglige og normale aktiviteten i området».

Det er det *geografiske området* som sådant som er referanserammen for hva som er daglig og normal aktivitet. Med andre ord vil sivil virksomhet som har en saklig og naturlig tilknytning til området *ikke* være uvedkommende. I særlig grad vil dette måtte gjelde for videreføring av slik virksomhet utøvd fra *før* forbudsområdet ble opprettet.

Begrepet «uvedkommende» i sikkerhetsloven § 18a trekker opp yttergrensen for hvilke subjekter som kan forbys adgang eller pålegges restriksjoner under utnyttelse av forskriftshjemmelen. En naturlig språklig forståelse av begrepet er at dette kun omfatter personer eller virksomheter som ikke har et saklig og aktverdig behov for tilgang til området. Også definisjonen av «uvedkommende» i forskriften § 2 nr 3 har en ordlyd som ligger nært opp til denne naturlige forståelsen av begrepet.

Det er ikke holdepunkter verken i sikkerhetsloven eller i forarbeidene for å legge en annen forståelse til grunn.

Når begrepet benyttes i hjemmelsloven for å begrense forskriftskompetansen, ligger det *utenfor* forskriftskompetansen å gi forskriftsbestemmelser som gir begrepet et mer inngripende innhold.

⁵ NOU 2003: 18 s 40.

⁶ Ot prp nr 48 (1914) s 7.

⁷ Ot prp nr 48 (1914) s 24.

⁸ Se NOU 2003: 18 punkt 7.4.2.

⁹ Ot prp nr 48 (1914) s 2: «Av hensyn til de særegne forhold som nu er indtraadt derved at der er utbrutt en krig, hvori fem av de europæiske stormagter tar del, har departementet imidlertid fundet at burde anbefale proposition fremsat paa grundlag av komiteens indstilling uten at oppebie de manglende uttalelser.»

¹⁰ NOU 2003: 18 punkt 7.4.2.

¹¹ NOU 2003: 18 punkt 7.4.2. Se også Ot prp nr 8 (2007-2008) s 152.

Forskriften kan heller ikke benyttes som tolkningsfaktor ved vurderingen av rekkevidden til sikkerhetsloven § 18a.

At forskriftskompetansen gitt i sikkerhetsloven § 18a ikke kan forstås mer inngripende enn at det kun omfatter personer eller virksomheter som ikke har et saklig og aktverdig behov for tilgang til området er også i samsvar med begrunnelsen for å oppheve lov om forsvarshemmeligheter for øvrig og som departementet sluttet seg til.¹²

En slik forståelse av «*uvedkommende*» sikrer nødvendig dynamikk i relasjon til hva slags område det er tale om å regulere ved bruk av forskriftshjemmelen. En større krets av personer vil være «*uvedkommende*» på militære områder eller festningsverk etter forskriften § 2 nr 1 enn i et forbudt område etter forskriften § 2 nr 2.¹³

Som påvist ovenfor, bygger Forsvarsdepartementet sin rettsoppfatning blant annet på at virksomhetens tilstedeværelse «*vanskeliggjør bruken av området slik den er tiltenkt*» og at den utgjør «*et forstyrrende element*».

I mangel av andre holdepunkter for Forsvarsdepartementets argumentasjonsmønster er det nærliggende at Forsvarsdepartementet med dette foretar en implisitt henvisning til forskriftens formål, slik dette fremgår av forskriften § 1.¹⁴ Imidlertid gir heller ikke forskriftens *interne formålsbestemmelse* grunnlag for en utvidende fortolkning av hjemmelsloven og de begrensninger denne setter for forskriftskompetansen.

At Forsvaret ikke ønsker eller liker visse former for sivil aktivitet i et forbudsområde etablert med hjemmel i forskriften, er det med andre ord ikke hjemmel i sikkerhetsloven til å vektlegge ved vurderingen av forskriftens rekkevidde.

Verken sikkerhetsloven § 18a eller forskriften gir dermed holdepunkter for at virksomheten på lokaliteten er «*uvedkommende*» i Herdlefjorden.

Konsekvensen er at det ikke er hjemmel til å forby Blom Fiskeoppdrett AS, dets arbeidstakere på lokaliteten eller dets leverandører adgang til forbudsområdet, jf sikkerhetsloven § 18a bokstav b).

De skranker som hjemmelsloven fastsetter for forskriftskompetansen medfører heller ikke at en ellers lovlig *utvidelse* av virksomheten vil medføre at virksomheten, Blom Fiskeoppdrett AS eller dets arbeidstakere derav blir «*uvedkommende*» i lovens forstand.

4.3 Forskriftskompetansen omfatter ikke aktivitetsspesifikke forbud overfor personer eller virksomheter som ikke er «uvedkommende»

Av forskriften § 3 nr 2 fremgår at for de områder som er angitt i § 4 gjelder «*forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form*».

Bestemmelsen er utformet slik at det på isolert grunnlag kan stilles spørsmål om forbudet mot dykking og ankring med videre, også gjelder når dette skjer som ledd i virksomhet som *ikke* kan forbys adgang med hjemmel i forskriften.

Forsvarsdepartementet er av den oppfatning at «*det er uklart hvorvidt regelverket vil kunne gi hjemmel til å fjerne allerede eksisterende ankring og aktivitet, og forby dykking slik den er i dag*». Departementet fremhever at «*en utvidelse vil imidlertid medføre at nevnte aktivitet går utenfor det området som nevnte aktivitet i dag pågår, og det synes dermed klart for FD at denne aktiviteten vil kunne forbys med hjemmel i forskriften*».¹⁵

Når forskriftskompetansen er begrenset til å etablere forbud for «*uvedkommende*», vil imidlertid heller ikke forskriftens forbud mot dykking og ankring ramme Blom Fiskeoppdrett AS.

¹² Ot prp nr 8 (2007-2008) punkt 7.13.3, jf NOU 2003: 18 punkt 7.4.2. Lov om forsvarshemmeligheter gikk for langt i å kriminalisere forberedelseshandlinger og var vanskelig å forene med ytringsfriheten og, etter vår oppfatning, bevegelsesfriheten.

¹³ Denne dynamikken følger også av forskriften ved at «*innenfor militært område vil enhver person være uvedkommende dersom denne ikke har tjenstlig adgang eller spesiell adgangstillatelse*», jf forskriften § 2 nr 3 andre ledd.

¹⁴ «*Forskriftens formål er å legge forholdene til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder.*»

¹⁵ Jf Bilag 10 på s 3.

Permanent ankring, og i noen utstrekning dykking i ettersyns- og vedlikeholdsøyemed, er nært knyttet til virksomheten og en forutsetning for driften.

Når det er på det rene at forskriftskompetansen ikke omfatter muligheten til å forby virksomheten som sådan vil det gi dårlig sammenheng i regelverket om det likevel skulle være anledning til indirekte å forby virksomheten gjennom aktivitetsspesifikke forbud.

Blom Fiskeoppdrett AS kan heller ikke se at det er rom for å forstå de spesifikke aktivitetsforbudene annerledes dersom virksomheten på lokaliteten utvides, når ankring og dykking fortsatt vil være et aksessorium til virksomhet som forskriften ikke gir hjemmel til å forby. Hjemmelslovens skranke for forskriftskompetansen er kvalitativ, ikke kvantitativt.

4.4 Hjemmelsgrunnlaget for Statens rettsoppfatning er under enhver omstendighet ikke tilstrekkelig klart, jf EMK art 7

Forsvarsdepartementet erkjenner at adgang til å forby virksomheten på lokaliteten og utvidelse av denne riktignok ikke fremgår av ordlyden, «men må anses som en naturlig fortolkning av regelverket».¹⁶

Blom Fiskeoppdrett AS deler ikke oppfatningen om at regelverket naturlig må forstås på en slik måte. Staten, den gang ved det tidligere Fiskeri- og kystdepartementet, hadde også problemer med å finne naturlige fortolkninger da forslaget til dagens forskrift ble sendt på høring i 2010.

Bilag 13: Høringsnotat fra Forsvarsstaben, 22. mars 2010

Bilag 14: Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet, 22. juni 2010

Fiskeri- og kystdepartementet uttalte følgende:

«2.1 Heggeneset

I området Heggeneset skal det opprettes et nytt militært forbudsområde, jfr. forskriftskastet § 4 nr. 12. Innenfor dette området befinner det seg et akvakulturanlegg, hvor det ifølge Fiskeridirektoratets kartverktøy produseres laks.

I forskriftskastet § 1 står det at formålet med forskriften er å «legge forholdene til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder». Videre står det i § 2 nr. 2 at et forbudt område er område som «det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til». I § 2 nr. 3 jfr. § 3 står det videre at en «uvedkommende» er å betrakte som enhver person som «utfører virksomhet som ikke er forenlig med den daglige og normale aktivitet i området». I § 3 nr. 5 står det at «Lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene».

Siden oppdrettsanlegget allerede er etablert, antar vi at akvakulturanlegget inngår i den «daglige og normale virksomhet», og derfor ikke kommer i konflikt med § 4 nr. 12 i forskriftskastet.

Samtidig står det imidlertid i § 3 nr. 2 at «De angitte områder inkluderer forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruka av trål og bunnredskaper i enhver form». For oss fremstår det som uklart om dette vil innebære forbud mot fortøyninger av akvakulturanlegg og om dykking knyttet til vedlikehold og inspeksjon av akvakulturanlegget vil være forbudt.

For Fiskeri- og kystdepartementet er det derfor ikke klart hvilken konsekvens § 3 nr. 2 har sett i sammenheng med § 3 nr. 5, jfr. § 2 nr. 3. Vi mener at det i tråd med § 3 nr. 5 bør være anledning til å drive akvakulturvirksomhet, og at de økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget bør utredes i henhold til utredningsinstruksen.

Forslaget til forskrift inneholder imidlertid enkelte andre uklare punkter:

- Etter § 2 nr. 3 foreslås egne ferdselsrestriksjoner for utlendinger, mens det for enkelte områder sies at fartøy skal tillates å følge naturlig seilingsled. Hva blir situasjonen for utenlandskregistrert fartøy eller norskregistrert fartøy med utenlandsk mannskap og/eller passasjerer om bord?*
- Tilsvarende vil det kunne oppstå motsetningsforhold mellom de aktiviteten som forbyes i § 3 nr. 2 og det forhold at «lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene», i henhold til samme paragraf nr. 5. Det kan også stilles spørsmål ved om oppregningen i pkt. 2 er uttømmende og om «normal virksomhet» også omfatter næringsvirksomhet.*

¹⁶ Jf Bilag 10.

Vil eksempelvis lokale fiskere fortsatt kunne drive fiske uhindret av pkt. 2? Det kan videre stilles spørsmål ved om «lokalbefolkningen» i forskriftens forstand omfatter kun fastboende nordmenn, og hvordan situasjonen i tilfelle blir for hytteeiere og fastboende utlendinger.»

For fullstendighetens skyld nevnes at verken Meland kommune eller Blom Fiskeoppdrett AS var adressater for høringsnotatet fra Forsvarsstaben.¹⁷

Det bør under enhver omstendighet utvises adskillig forsiktighet med hensyn til å forfekte utvidende fortolkninger som ikke i tilstrekkelig grad kan forankres i ordlyden.

Opptreden i strid med forskriften er sanksjonert med straff, jf sikkerhetsloven § 31. Forsvarsbygg har også gjort det klart overfor Blom Fiskeoppdrett AS at den «nye planlagte aktivitet vil kunne straffeforfølges med bøter eller fengselsstraff inntil ett år».¹⁸

Når det er tale om straffesanksjonerte forbud må bestemmelsene tolkes på bakgrunn av det krav til lovhjemmel som følger av EMK artikkel 7.¹⁹ For at hjemmelskravet etter EMK artikkel 7 skal være oppfylt, må bestemmelsen være tilstrekkelig klar. Det er i denne saken tale om bestemmelser om inngripende offentlig myndighetsutøvelse hvor unnlattelse av å etterkomme i tillegg kan sanksjoneres med straff. Dette tilsier at det må stilles et strengt klarhetskrav.²⁰

Hverken sikkerhetsloven § 18a eller forskriften oppfylder kravet til klart hjemmelsgrunnlag for å forby den nåværende eller fremtidige virksomheten på lokaliteten.

Heller ikke formålet bak forskriftshjemmelen i sikkerhetsloven § 18a er tilstrekkelig klart angitt til at formålsbetraktninger kan begrunne klar hjemmel. Begrepet «forsvarshensyn» er ikke presist, og tolket bokstavelig vil ethvert behov eller ønske fra Forsvarets side kunne sortere under begrepet, i åpenbar strid med de forutberegnelighetshensyn klarhetskravet bygger på.

Begrepet «forsvarshensyn» i sikkerhetsloven § 18a er videre en overlevning fra § 1 i lov om forsvarshemmeligheter fra 1914, som utfra de i samtiden rådende forhold ble vedtatt med en bevisst målsetting om å etablere størst mulig handlingsrom for Forsvaret. Ved opphevelsen av lov om forsvarshemmeligheter var hovedbegrunnelsen at loven ikke møtte dagens krav og forventninger til tilfredsstillende rettsikkerhet.²¹ Det kan ikke være forsvarlig å vektlegge forarbeidene til lov om forsvarshemmeligheter i forsøk på å presisere innholdet i formålsbestemmelsen.

Forarbeidene til sikkerhetsloven bidrar heller ikke til å bøte på de klarhetsmangler som hefter ved forskriften i relasjon til den rettsoppfatning Forsvarsdepartementet gjør gjeldende.

Da spørsmålet om videreføring av lovhjemmelen for opprettelse av forbudsområder ble vurdert, inneholdt *dagjeldende* forskrift et generelt unntak fra forskriftens bestemmelser:²²

«Lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene.»

Dette unntaket er fjernet i dagens forskrift uten at Blom Fiskeoppdrett AS har funnet noen vurdering fra Forsvarsstabens side knyttet til denne endringen.

Vurderingen av hvorvidt forskriftshjemmelen skulle videreføres ble med andre ord foretatt da forskriften etter sin ordlyd hadde et avklart og langt mindre inngripende innhold for eksisterende, lokal sivil aktivitet, og kan dermed heller ikke anses som lovgivers tiltredelse til eller anerkjennelse av lovligheten av dagens forskrift og forsvarsdepartementets tolkning av denne.

¹⁷ I henhold til den dagjeldende Utredningsinstruksen av 2000 punkt 5.1 skulle saken ha vært sendt på høring til alle berørte parter, jf konsekvensutredningsplikten i samme instruks punkt 2.1: «Hver sak skal inneholde en konsekvensutredning som skal bestå av analyse og vurdering av antatte vesentlige konsekvenser av den beslutning som foreslås truffet.

Konsekvensutredningene skal omfatte konsekvensene for statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning og for private, herunder næringsvirksomhet og enkeltpersoner.»

¹⁸ Jf Bilag 4.

¹⁹ Jf Rt 2009 s 780 avsnitt (20).

²⁰ Nicolai V Skjerdal, Kvalitative hjemmelskrav, Oslo 1998 s 57. Se også Rt 2012 s 1211 avsnitt (18) med videre henvisninger.

²¹ Jf note 12.

²² Jf note 11 og Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret (FOR-2000-12-07-1626) § 3 nr 4 (Opphevet).

4.5 Oppsummering

Forskriften gir således verken hjemmel til å forby dagens virksomhet på lokaliteten, fremtidige utvidelser av denne virksomheten eller hjemmel til å forby Blom Fiskeoppdrett AS, dets ansatte eller andre med tilknytning til virksomheten, adgang til forbudsområdet eller lokaliteten eller å pålegge de samme å fravike oppdrettsanlegget.

5 PÅSTAND

På vegne av Blom Fiskeoppdrett AS nedlegges slik påstand:

1. Forskrift av 30. august 2010 nr 1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret gir ikke hjemmel for å forby Blom Fiskeoppdrett AS å drive oppdrettsvirksomhet i forbudsområdet etablert ved forskriften § 4 nr 10.
2. Forskrift av 30. august 2010 nr 1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret gir ikke hjemmel for å forby Blom Fiskeoppdrett AS å utvide eksisterende virksomhet i forbudsområdet etablert ved forskriften § 4 nr 10.
3. Forskrift av 30. august 2010 nr 1510 om militære forbudsområder i Sjøforsvaret gir ikke hjemmel til å forby Blom Fiskeoppdrett AS, dets ansatte eller andre med tilknytning til virksomheten, adgang til forbudsområdet etablert ved forskriften § 4 nr 10 eller lokaliteten eller å pålegge de samme å fravike oppdrettsanlegget.
4. Staten ved Forsvarsdepartementet erstatter Blom Fiskeoppdrett AS sine sakskostnader.

Denne stevningen er sendt i tre eksemplarer til tingretten og i ett eksemplar direkte til Staten ved Forsvarsdepartementet.

Med vennlig hilsen
GARMANN, MITCHELL & Co ADVOKATFIRMA DA

Henrik Garmann
advokat
hg@gmco.no

Staten ved Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

Bergen, 16. mars 2016
Ansvarlig advokat:
Henrik Garmann
7956/10506/1713

Også per e-post til:
postmottak@fd.dep.no

SØKSMÅLSVARSEL - FORSKRIFT OM MILITÆRE FORBUDSOMRÅDER I SJØFORSVARET

Blom Fiskeoppdrett AS har siden 1995 drevet oppdrett av laks og ørret på lokalitet Laksevika i Herdlefjorden i Meland kommune, innenfor godkjent akvakulturområde.

Ved forskrift 30. august 2010 nr 1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret (forskriften), § 4 nr 10, ble det med virkning fra 1. januar 2011 opprettet et forbudsområde som omfatter lokaliteten. Forbudsområdet ble opprettet av hensyn til Forsvarets målestasjon på Heggerneset.

Etter ikrafttredelsen av forbudsområdet har Forsvarsbygg og Forsvarsdepartementet gitt uttrykk for at Blom Fiskeoppdrett AS opptrer i strid med forskriften ved å fortsette driften av lokaliteten og at forskriften under enhver omstendighet etablerer et selvstendig forbud mot oppgradering og utvidelse av driften på lokaliteten. Det vises i denne sammenheng til den rettsoppfatning som har kommet til uttrykk i klage fra Forsvarsbygg datert 2. juli 2014 stilet til Meland kommune, uttalelse fra Forsvarsbygg til Meland kommune datert 25. november 2014, tolkingsuttalelse fra Forsvarsdepartementet datert 9. juni 2015 samt brev fra Forsvarsdepartementet datert 29. oktober 2015.

I tillegg har Blom Fiskeoppdrett AS opplevd at militært personell, i enkelte tilfeller med bistand fra lokalt politi, har tatt seg bort til lokaliteten og gitt muntlig pålegg til arbeidstakere om å fravike anlegget og området.

Verken forskriften eller sikkerhetsloven § 18a etablerer nødvendig hjemmel for den rettsoppfatning Staten har gjort gjeldende.

I samsvar med tvisteloven § 5-2 varsler vi på vegne av Blom Fiskeoppdrett AS om at det vil bli reist søksmål mot Staten ved Forsvarsdepartementet med krav om fastsettelsesdom for at forskriften verken gir hjemmel for å forby Blom Fiskeoppdrett AS å drive oppdrettsvirksomhet i forbudsområdet, forby Blom Fiskeoppdrett AS å utvide eksisterende virksomhet i forbudsområdet eller til å forby Blom Fiskeoppdrett AS, dets ansatte eller andre med tilknytning til virksomheten, adgang til forbudsområdet eller lokaliteten eller å pålegge de samme å fravike oppdrettsanlegget.

Det bes om at Staten ved Forsvarsdepartementet tar stilling til ovennevnte innen 14 dager.

Med vennlig hilsen
GARMANN, MITCHELL & Co ADVOKATFIRMA DA

Henrik Garmann
advokat
hg@gmco.no

Vedlegg.

Garmann
Mitchell
& Co

Bergen
Bismarcksgate 53B
5005 Bergen (Knytt)
Tlf: +47 55 95 95 00
E-post: hg@gmco.no

Oslo
Lindensgt. 10
0402 Oslo (Knytt)
Tlf: +47 22 00 00 00
E-post: hg@gmco.no

Bergen
Bismarcksgate 53B
5005 Bergen (Knytt)
Tlf: +47 55 95 95 00
E-post: hg@gmco.no

DNB Bank ASA
Sjakkveien 150
0650 Oslo (Knytt)
Tlf: +47 22 00 00 00
E-post: hg@gmco.no

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

garmann mitchell

BILAG: 3

Germann, Mitchell & Co Advokatfirma DA
Thormøhlens gate 53D
5006 BERGEN

Deres ref.:
7956/10506/1713

Vår ref.:
2016/886-3/FD V 3/MHO

Dato:
31.03.2016

Søksmålsvarsel - Forskrift om militære forbudsområder i Sjøforsvaret

Vi viser til ditt brev av 16. mars 2016 samt forutgående korrespondanse vedrørende Blom Fiskeoppdrett AS' ønske om å utvide sitt oppdrettsanlegg.

Brevet er et prosessvarsel etter tvisteloven § 5-2, hvor Forsvarsdepartementet bes om å ta stilling til krav om fastsettelsesdom for at det aktuelle lovverket ikke setter begrensninger for nevnte utvidelse av anlegget, personellets tilgang til anlegget og området rundt samt aktiviteten som pågår i og rundt anlegget.

Forsvarsdepartementet opprettholder departementets tolkning av regelverket, som fremgår av særlig departementets brev av 9. juni 2015.

Med hilsen

Severin Vikanes (e.f.)
avdelingsdirektør

Mads Halle Olsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Postadresse:
Postboks 8126 Dep.
0032 Oslo

Kontoradresse:
Glacisgata 1
Oslo

Telefon:
23 09 80 00

Saksbehandler:
seniorrådgiver Mads Halle Olsen
Seksjon for fellesjuridiske tjenester

E-postadresse:
postmottak@fd.dep.no

Webside:
www.regjeringen.no/fd

Org.nr.:
972 417 823

Advokatene i Forsvarsbygg

Forsvarsbygg Futura
Advokatene i Forsvarsbygg
Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo
tlf: 815 70 400

02.07.2014

Meland kommune
Postboks 79
5918 Frekhaug

Klage til Fylkesmann i Hordland

Klager: Staten v/Forsvarsdepartementet v/Forsvarsbygg
Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo

Prosessfullmektig Advokatene i Forsvarsbygg
v/adv. Aniken Bugge
Aniken.bugge@forsvarsbygg.no
Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo

Innklaget: Blom Fiskeoppdrett AS
v/Styrets formann Jacob Blom
Ulvøy, 5337 Rong

Prosessfullmektig Norsk Advokatfirma AhlgrenKreytz AS
v/Adv. Torbjørn Gjeldsvik
gjeldsvik@advokatfirma-ak.no
Straumevegen 166, Bergen
5151 Straumsgrend

Saken gjelder: sak 12/2014 Dispensasjonsvedtak fra kommuneplanens
arealdel i sjø

1

Aniken Bugge
Seniorrådgiver/advokat
Tlf: 92898483
E-post: aniken.bugge@forsvarsbygg.no

Forsvarsbygg Futura
Advokatene i Forsvarsbygg
Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo
Tlf: 815 70 400

02.07.2014

1 Innledning

Det vises til Meland kommunes vedtak i sak 12/2014, som lyder slik:

«Meland kommune godkjenner med hjemmel i plan- og bygningslova (pbl) 19- 2 og 11-6 søknad om dispensasjon gjeldende bruk av areal i sjø ved oppdrettslokalitet 10080 Lakseelva med følgende vilkår:

- *Plassering av anlegg skal gjerast som vist i mottekne søknad (vedlegg 2)*
- *Frist for gjennomføring er 3 år, dersom tiltaket ikkje er satt i gang fell løyvet bort*

For grunngjeving av vedtaket vert det vist til saksutgreiing og vurdering nedanfor.»

Det klages med dette på vedtaket, på grunnlag av feil saksbehandling, feil faktum og jus.

Forsvarsbygg har ikke mottatt melding om vedtaket, jf. forvaltningslovens § 27. Klager fikk nylig kjennskap til vedtaket gjennom en henvendelse fra Kystverket. Klageren har rettslig klageinteresse, jf. pbl § 1-9 og forvaltningslovens §§ 28 flg.

2 Faktum

Den 27.05.2010 fikk Blom Fiskeoppdrett AS løyve til å etablere anlegg for fiskeoppdrett av matfisk av laks og aure på lokalitet 10080 Laksevika i Meland kommune. Som bevis fremlegges

Bilag 1

Vedtaket fra Hordaland fylkeskommune av 3. mai 2010
m/vedlegg

2

Aniken Bugge

Seniorrådgiver/advokat

Tlf: 92898483

E-post: aniken.bugge@forsvarsbygg.no

Forsvarsbygg Futura
Advokatene i Forsvarsbygg
Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo
tlf: 815 70 400

02.07.2014

Løyvet gjelder etablering av matfiskanlegg for oppdrett av laks og aure på lokalitet Laksevika i Meland kommune med en maksimal tillatt biomasse (MTB) på 1560 tonn.

Fortøyning/linjenummering følger av vedlagte kart godkjent av Kystverket 27.05.10.

Fra premissene på s. 2 hitsettes:

« Søknaden er handsama av Kystverket Vest 12.05.2010 og 27.05.2010. I og med at tiltaket vert søkt i eit område kor Forsvaret har interesser ved at det er en ein akustisk målestasjon for marinefartøy, ble saka lagt fram for Forsvarsbygg for uttale. Forsvaret uttaler at omsøkt tiltak ikkje høver i hop med Forsvaret sin aktivitet i området. Frå Forsvaret si side vart særskilt omsynet til auka sikkerhetsrisiko for neddykka ubåtar under fart trekt fram i samband med nye fortøyningar ut i fjorden. Med bakgrunn i Forsvaret sine inspel gav Kystverket Vest avslag på søknaden den 12.05.2010.

I brev av 18.05.2010 ber Blom Fiskeoppdrett AS Kystverket Vest om å omgjere vedtaket. Det er utarbeid nye planar for Fortøyningsarrangementet. Endringane går ut på at to tidlegare fortøyningar ut i farvatnet ikkje vert etablert. Eksisterande fortøyningar skal nyttast med påskøyt av «haneføter» opp til oppdrettsbura.

De siste planane for fortøyning av anlegget vart lagt fram for Forsvarsbygg. Til desse uttaler Forsvarsbygg at fortøyningane allereie i dag utgjer en betydelig sikkerhetsrisiko for neddykka utbåtar, noko som gjev desse mindre fleksibilitet og vanskeleggjer undervassnavigasjon. Forsvaret kan ikkje sjå at den siste fortøyningsplanen vil føre til auka sikkerhetsrisiko utover dagens. Det under forutsetning av at produksjonskapasiteten ikkje vert auka og at endringane ikkje vil føre til auka aktivitet.»

Blom fiskeoppdrett har søkt om ytterligere utvidelse av virksomheten. Arealet som i gjeldene arealplan er lagt ut til akvakultur er om lag 30 da, mens

3

Aniken Bugge

Seniorrådgiver/advokat

Tlf: 92898483

E-post: aniken.bugge@forsvarsbygg.no

02.07.2014

søknaden til kommunen gjaldt en utviding av arealet på om lag 12 da. Plan for endret anlegg fremgår av kartutsnitt på s.4 i vedtaket. Innklagede ser for seg å fortøye ny forflåte, samt bytte ut et 4 burs stålanlegg med et 6 burs stålanlegg. I tillegg er det planer om å legge ut en ring på nordsiden av anlegget. Innklagede ønsker å utvide MTB på lokaliteten fra 1560 til 3600 tonn.

Av 2014 rapport- fortøyningsanalyse anlegg Laksevika iht. NS9415: 2009 fremgår nye fortøyningslinjer og anlegg gjennom illustrasjoner, særlig s. 6. Som bevis fremlegges

Bilag 2 2014 rapport- fortøyningsanalyse anlegg Laksevika iht. NS9415: 2009

Forsvarets forutsetning om å godta endringer i 2010 synes ikke respektert da produksjonskapasiteten planlegges med en fordobling. Ytterligere nye endringene vil føre til økt aktivitet og er i strid med Forsvarets tidligere gitte forutsetninger. Som bevis fremlegges

Bilag 3 Kopi av brev av 25.05.2010 fra Forsvarsbygg

Heggeneset ligger i dag i en militær forbudssone for Sjøforsvaret. Dette faktum er feilaktig ikke tatt med i vurdering av om lovens vilkår for dispensasjon er oppfylt.

3 Jus/Rettslig vurdering

3.1 Virksomhet i strid med lov/forskrift

Med hjemmel i lov av 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter § 1 og § 3 er det gitt forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Forskriften, FOR-2010-03-30-1510 pkt. 10, får her anvendelse. Som bevis fremlegges

Bilag 4 FOR-2010-03-30-1510

4

Forsvarsbygg Futura
Advokatene i Forsvarsbygg
Postboks 405 Sentrum
0103 Oslo
tlf: 815 70 400

02.07.2014

Nye utvidelser av innklagedes virksomhet strider mot FOR §§ 3 pkt. 2. Innklagedes nye planlagte aktivitet vil kunne straffeforfølges med bøter eller fengselsstraff inntil ett år, jf. FOR § 3 nr. 1.

Vilkårene for dispensasjon i medhold av pbl. kap. 1 og § 19-2 2 ledd er etter dette ikke tilstede.

3.2 Saksbehandlingsfeil

Forvaltningsansvaret og myndighet i sjø tilligger Kystverket. Etter hva Forsvarsbygg har bragt i erfaring har ikke Kystverket fått søknaden fra Blom Fiskeoppdrett AS forelagt seg for uttalelse, jf. havne- og farvannslovens §§ 1, 7, 9 og 28, jf. forvaltningslovens § 37. Denne saksbehandlingsfeil fører til at vedtaket er en nullitet og må kjennes ugyldig, jf. forvaltningslovens § 41.

3.3 Evt. omgjøring av eget tiltak

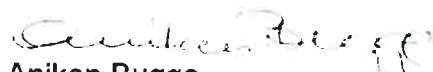
Melland kommune oppfordres til av eget tiltak å omgjøre sitt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 c).

4 Påstand.

1. Vedtak i sak 12/2014 for Meland kommune kjennes ugyldig
2. Staten v/Forsvarsdepartementet v/Forsvarsbygg tilkjennes sakens omkostninger med kr 6.360.

Klagen i 4 - fire- eksemplarer, hvorav to er sendt innklagedes prosessfullmektig direkte.

Oslo den 2. juli 2014

Aniken Bugge
Seniorrådgiver/adv.

5

Aniken Bugge

Seniorrådgiver/advokat

Tlf: 92898483

E-post: aniken.bugge@forsvarsbygg.no

Vår saksbehandler Aniken Bugge 92898483	Vår dato 25.11.2014	Vår referanse 2014/799-6/314
	Tidligere dato	Tidligere referanse

Til
Meland kommune
Postboks 79
5906 FREKHAUG

Blom Fiskeoppdrett AS - uttalelse til søknad om dispensasjon fra KPA i sjø

1 Innledning/problemstilling

Blom Fiskeoppdrett AS har per post, innstemplet 04.11.2013, søkt Meland kommune om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel. Vedtak i saken ble fattet 13.02.2014 (sak 12/2014) og senere omgjort, jf. vedtak av 02.10.2014 (sak 239/2014).

Meland kommune vil behandle søknaden på ny, jf. e-post fra Blom Fiskeoppdrett AS av 08.10.2014 m/vedlegg.

Forsvarsbygg har verken mottatt kopi av opprinnelig søknad, innstemplet 04.11.2013 eller nabovarsel i tilknytning til denne, jf. pbl. § 19-1.

Ved brev av 20.10.2014 ble saken sendt på høring med frist til 10.11.2014 til adressatene Kystverket, Fylkesmann i Hordaland og Hordaland fylkeskommune med kopi til Forsvarsbygg. Kystverket innga den 06.11.2014 sine merknader, hvor Kystverket har forutsatt at Forsvarsbygg inngir utfyllende merknader i en egen uttalelse.

Meland kommune har i e-post av 14.11.d.å. gitt Forsvarsbygg anledning til, snarest, å komme med en uttalelse, jf. pbl. § 19-1 i ledd i.f.

2 Faktum

Den 31.05.2010 fikk Blom Fiskeoppdrett AS løyve fra Hordaland fylkeskommune til å etablere anlegg for fiskeoppdrett av matfisk av laks og aure på lokalitet 10080 Laksevika i Meland kommune. Løvet var fattet på grunnlag av Kystverkets tillatelse av 27.05.2010. Som bevis fremlegges

Bilag 1 Løyve av 31.05.2010 fra Hordaland fylkeskommune
Bilag 2 Vedtak fra Hordaland fylkeskommune av 27. mai 2010 m/vedlegg

Løvet gjelder etablering av matfiskanlegg for oppdrett av laks og aure på lokalitet Laksevika i Meland kommune med en maksimal tillatt biomasse (MTB) på 1560 tonn. Fortøyning/linjenummering følger av vedlagte kart godkjent av Kystverket 27.05.10.

Fra premissene for løyve av 31.05.2010 på s. 2 hitsettes:

Postadresse Postboks 405 Sentrum 0103 Oslo	Fakturaadresse Faktuasenteret Postboks 4394 2308 Hamar	Telefon 815 70 400 Telefaks 23 09 78 03	E-postadresse post@forsvarsbygg.no Internett www.forsvarsbygg.no	Org. nr. 975 950 662 Bankkonto 4714 10 00280
---	---	--	---	---

« Søknaden er handsama av Kystverket Vest 12.05.2010 og 27.05.2010. I og med at tiltaket vert søkt i eit område kor Forsvaret har interesser ved at det er en ein akustisk målestasjon for marinefartøy, ble saka lagt fram for Forsvarsbygg for uttale. Forsvaret uttaler at omsøkt tiltak ikkje høver i hop med Forsvaret sin aktivitet i området. Frå Forsvaret si side vart særskilt omsynet til auka sikkerheitsrisiko for neddykka ubåtar under fart trekt fram i samband med nye fortøyningar ut i fjorden. Med bakgrunn i Forsvaret sine inspel gav Kystverket Vest avslag på søknaden den 12.05.2010.

I brev av 18.05.2010 ber Blom Fiskeoppdrett AS Kystverket Vest om å omgjere vedtaket. Det er utarbeid nye planar for fortøyningsarrangementet. Endringane går ut på at to tidlegare fortøyningar ut i farvatnet ikkje vert etablert. Eksisterande fortøyningar skal nyttast med påskøyt av «haneføter» opp til oppdrettsbura.

De siste planane for fortøyning av anlegget vart lagt fram for Forsvarsbygg. Til desse uttaler Forsvarsbygg at fortøyningane allereie i dag utgjør en betydelig sikkerheitsrisiko for neddykka utbåtar, noko som gjev desse mindre fleksibilitet og vanskeieggjer undervassnavigasjon. Forsvaret kan ikkje sjå at den siste fortøyningsplanen vil føre til auka sikkerheitsrisiko utover dagens. Det under forutsetning av at produksjonskapasiteten ikkje vert auka og at endringane ikkje vil føre til auka aktivitet.»

Forsvarets forutsetning for å godta endringer i 2010 var altså «at produksjonskapasiteten ikke økes og at endringer av fortøyningene ikke vil føre til økt aktivitet». Som bevis fremlegges også

Bilag 3 Kopi av brev av 25.05.2010 fra Forsvarsbvåg

Den 21.02.2013 søkte Blom fiskeoppdrett Hordaland Fylkeskommune om en utvidelse av virksomheten.

Bilag 4 Kopi av brev av 21.02.2013 til Hordaland Fylkeskommune

Blom Fiskeoppdrett AS ønsket å utvide MTB på lokaliteten fra 1560 til 3600 tonn. Man ser for seg å fortøye ny forflåte, samt bytte ut et 4 burs stålanlegg med et 6 burs stålanlegg. I tillegg er det planer om å legge ut en ring 160 m på nordsiden av anlegget.

Av 2014 rapport- fortøyningsanalyse anlegg Laksevika iht. NS9415: 2009 fremgår nye fortøyningslinjer og anlegg gjennom illustrasjoner, særlig s. 6. Som bevis fremlegges

Bilag 5 2014 rapport- fortøyningsanalyse anlegg Laksevika iht. NS9415: 2009

Arealet som i gjeldene arealplan er lagt ut til akvakultur er om lag 30 da, mens søknaden til kommunen gjaldt en utviding av arealet på om lag 12 da. Jf brev av 13.02.2014 fra Meland kommune.

Ved brev av 27.02.2014 fra Kystverket ble Forsvarsbygg gitt anledning til å gi en uttalelse. Som bevis fremlegges

Bilag 6: Kopi av brev av 27.02.2014 fra Kystverket

I brev av 22.04.2014 har Forsvarsbyggs i samråd med Forsvaret vurdert tiltaket og funnet at *[dette ikkje er forenelig med Forsvarets aktivitet i området og i tilknytning til Heggemes målestasjon.*

Av søknaden, slik denne er behandla av Meland kommune, så kan vi heller ikkje sjå at denne er vurdert i tråd med «Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret», jf. FOR 2010-08-30, 1510.] Som bevis fremlegges

Bilag 7: Kopi av brev av 22.04.2014 fra Forsvarsbygg

Heggerneset ligger i en militær forbudssone for Sjøforsvaret, jf. FOR-2010-03-30-1510 pkt. 10.

Bilag 8: FOR-2010-03-30-1510

3 Jus

3.1 Lovhjemmel

Spørsmålet er om det kan gis dispensasjon fra kommuneplanens arealdel, jf. pbl §§ 19-1 flg.

I pbl. § 19-2 heter det følgende:

«Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon fra bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne lov.»

Med hjemmel i lov av 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter § 1 og § 3 er det gitt forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Forskriften, FOR-2010-03-30-1510 pkt. 10, får her anvendelse.

Nye utvidelser av innklagedes virksomhet strider mot FOR §§ 1, 3 pkt. 2.

Det er ikke hjemmel i pbl. §§ 19-2 for å dispensere fra FOR-2010-03-30-1510, som er gitt i medhold av lov om forsvarshemmeligheter.

4 Konklusjon

Vilkårene for dispensasjon fra kommuneplanen er ikke oppfylt, jf. pbl. §§ 19-1 flg.

Aniken Bugge

Forsvarsbygg futura advokatene

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og derfor ikke signert.

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

Bergen, 10. februar 2015
Ansvarlig advokat:
Henrik Garmann
6718/10506/1713

ANMODNING OM TOLKNINGSUTTALELSE – FORSKRIFT 30.8.2010 NR 1510 OM MILITÆRE FORBUDSOMRÅDER INNEN SJØFORSVARET FASTSATT MED HJEMMEL I LOV 18.8.1914 NR 3 OM FORSVARSHJEMMELIGHETER § 1 OG § 3, JF KONGELIG RESOLUSJON AV 6.11.1914 NR 3576

1 INNLEDNING

Ved forskrift av 30.8.2010 nr 1510 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret (Forskriften) er det opprettet en rekke "forbudsområder" langs kysten som er nærmere angitt i Forskriften § 4.

Forbudsområdet Heggerneset, jf § 4 nr 10, ble innført som nytt forbudsområde ved Forskriften med virkning fra 1.1.2011.

Blom Fiskeoppdrett AS har siden 1995 drevet lovlig oppdrettsvirksomhet i dette området (lokalitet Laksevika, Meland kommune).

En følge av Sjøforsvarets aktivitet i området er at det kan oppstå interessekonflikt mellom næringsinteresser og Sjøforsvarets interesser. Slike motstridende interesser kan være undergitt ulik regulering.

På vegne av Blom Fiskeoppdrett AS anmodes imidlertid Forsvarsdepartementet om å avgi en tolkningsuttalelse om i hvilken utstrekning *Forskriften* gir Sjøforsvaret hjemmel til å *forby*, begrense eller stille vilkår til eksisterende og ellers lovlig næringsvirksomhet.

2 NÆRMERE OM HJEMMELSLØVEN OG FORSKRIFTEN

Forskriften er gitt med hjemmel i § 1 og § 3 i lov 18.8.1914 nr 3 om forsvarshjemmeligheter (Loven). Det følger av Loven § 1 at "*Kongen eller den han dertil har bemyndiget, kan av forsvarshensyn forby uvedkommende adgang [...] til bestemte angivne områder*".¹

Formålet med Loven var å vedta mer effektive straffebestemmelser mot spionasje.²

*"Der drives som bekjent en stadig mere paagaende spionage overfor de fleste europæiske stater. De midler spionen utnytter, er snart borgernes troløshet mot sit eget land (landsorræderi), snart ufrivillig indiskretion og mangel paa vakthold fra offentlige myndigheder, og snart den hensynsløse journalistik, som i veddeløpet efter nyhetsstof ikke gir sig tid til at overveie eller ikke engang gider overveie, om nyheten kan skade landets forsvarsinteresser."*³

¹ Bestemmelsens ordlyd er uendret siden vedtakelsen, se Ot prp nr 48 (1914). Forsvarssjefen er gitt myndighet til å fastsette forbudsområder. Loven er vedtatt opphevet, men opphevelsen trer ikke i kraft før ved ikrafttreddelsen av straffeloven av 2005.

² NOU 2003: 18 s 40 venstre spalte.

³ Ot prp nr 48 (1914) s 7 venstre spalte.

*"Det gjælder at stanse spionen, før han har naadd sit maal, ellers er det ofte for sent. Og det gjælder at knytte forbudet og straffen til ydre, let anvendelige kjendetegn. Først da blir den tanke realisert, som ligger i straffelovens § 91."*⁴

Som påpekt i NOU 2003:18, Rikets sikkerhet, bærer loven preg av å ha blitt til under andre samfunnsforhold.⁵ I tillegg kommer at utbruddet av første verdenskrig spilte en direkte rolle i lovgivningsarbeidet:

*"Av hensyn til de særegne forhold som nu er indtraadt derved at der er utbrutt en krig, hvori fem av de europæiske stormagter tar del, har departementet imidlertid fundet at burde anbefale proposition fremsat paa grundlag av komiteens indstilling uten at oppebie de manglende uttalelser."*⁶

Forskriften avløste tidligere forskrift av 7.12.2000 nr 1626. Formålet er i følge Forskriften § 1 å legge til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder. Overtredelse av forskriften er sanksjonert med straff (§ 3 nr 1).

Begrepet "forbudt område" er definert i Forskriften § 2 nr 2 som et "nøyaktig angitt sjø- eller landområde som det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til".

Felles for samtlige forbudte områder (jf § 2 nr 2) er at det gjelder "forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form", jf § 3 nr 2. Begrepet "urvedkommende" er definert i § 2 nr 3 som "enhver person som utfører virksomhet som ikke er forenelig med den daglige og normale aktivitet på området".⁷

I tillegg gjelder spesielle restriksjoner for det enkelte området, jf § 4. For området Heggerneset gjelder at "fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger", (§ 4 nr 10).

3 FORHOLDET TIL EKSISTERENDE, LOVLIG NÆRINGSVIRKSOMHET

Forsvarsbygg har i relasjon til forbudsområdet Heggerneset konkludert med at Forskriften hjemler adgang for Sjøforsvaret til å forby ellers lovlig utvidelse av eksisterende oppdrettsvirksomhet i området.

Det er av Forsvarsbygg vist til at en utvidelse av virksomheten med større anlegg og økt biomasse vil være i strid med Forskriften § 3 nr 2, altså de generelle restriksjoner som gjelder for samtlige forbudsområder.⁸

Loven, Forskriften og praktiseringen av regelverket er innenfor området for det strafferettslige legalitetsprinsippet. Dette medfører blant annet at adgangen til utvidende fortolkning av regelverket er sterkt begrenset.

Standpunktet til Forsvarsbygg er ikke ledsaget av en nærmere rettslig begrunnelse, men må nødvendigvis bygge på en fortolkning av de forbud som eksplisitt er opplistet i bestemmelsen.

Det er imidlertid vanskelig å se at Forsvarsbygg sin rettsoppfatning samsvarer med forskriftens ordlyd og hensynene bak Forskriften og Loven.

Bestemmelsens ordlyd inneholder intet forbud mot utvidelse av virksomhet.

Etter vår oppfatning må det videre være på det rene at en lovlig virksomhet som har vært i drift i nær 15 år før forbudsområdet ble etablert, er en virksomhet som er forenelig med den daglige og normale aktiviteten i området (jf § 2 nr 3).

⁴ Ot prp nr 48 (1914) s 24 høyre spalte.

⁵ NOU 2003:18 s 40 venstre spalte.

⁶ Ot prp nr 48 s 2.

⁷ I forskrift av 7.12.2000 nr 1626 § 3 nr 5, som var forgjengeren til Forskriften, fremgikk i tillegg at "lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet ikke vil bli berørt av bestemmelsene". Bestemmelsen var inntatt i utkastet til Forskriften som fulgte høringsbrev av 22.3.2010 fra Forsvarsstaben, men gjenfinnes ikke i den endelige Forskriften. Hvorvidt dette har vært tilslktet og hva som eventuelt var den nærmere begrunnelsen for endringen, har vi imidlertid ikke lyktes i å få avklart. Det bemerkes for øvrig at Meland kommune, hvor omtalte lokallet befinner seg, ikke fremgår av listen over høringsinstanser i høringsbrevet av 22.3.2010.

⁸ Se klagebrev fra Forsvarsbygg av 2.7.2014 med dokumentreferanse 2014/799-5/314 og uttalelse fra Forsvarsbygg av 25.11.2014 med dokumentreferanse 2014/799-6/314.

I den utstrekning Forsvarsbygg har bygget sin slutning på forbudene mot dykking og ankring er det vår oppfatning at slike aktiviteter utøvd i sammenheng med oppdrettsvirksomheten, må anses konsumert av daglig og normal aktivitet i området. Følgelig kan ikke forbudene mot ankring og dykking gis selvstendig betydning ved tolkningen av bestemmelsen i forbindelse med oppdrettsvirksomhet.

Et flytende oppdrettsanlegg er forankret og i noe utstrekning vil vedlikehold og kontrolloppgaver forutsette at virksomheten benytter dykkere i umiddelbar nærhet av anlegget. Det vil gi dårlig sammenheng i regelverket dersom en oppdrettsvirksomhet som sådan ikke er utedkommende, men forankring og dykking i forbindelse med virksomheten er forbudt, til tross for at også dette inngår i den normale aktiviteten for virksomheten i området.

Tolkning og anvendelse av Forskriften må skje med basis i formålet bak hjemmelsloven. I henhold til § 1 i Loven skal Forskriften ivareta "forsvarshensyn".

Begrepet er svært vidt, men må tolkes i lys av Lovens nærmere angitte formål slik dette er utlagt i forarbeidene; effektive straffebestemmelser mot *spionasje*.

Forskriften kan ikke benyttes som hjemmelsgrunnlag for å etablere og håndheve forbud som tjener *andre* forsvarshensyn.

Forsvarsbygg synes likevel utelukkende å begrunne sitt standpunkt på slike *andre* forsvarshensyn i form av fortøyninger som økt sikkerhetsrisiko for neddykkede ubåter i fart.⁹

Vi er kjent med at Forsvarsdepartementet i 2004 eller 2005 skal ha avgitt en tolkningsuttalelse om forståelsen av § 3 nr 5 i forskrift av 7.12.2000 nr 1626.¹⁰ Vi har ikke hatt tilgang til denne tolkningsuttalelsen. Uten at vi kjenner grunnlaget for det, er nevnte bestemmelse ikke videreført i Forskriften. Uttalelsen gjaldt etter det vi forstår heller ikke næringsvirksomhet eller begrensninger for virksomhet som eksisterte før forbudsområde ble opprettet.

Det bes derfor om Forsvarsdepartementets vurdering av hvilke begrensninger Forskriften § 3 nr 2 hjemler overfor eksisterende næringsvirksomhet og utvidelse av sådan i lys av Lovens formål om mer effektive straffebestemmelser mot spionasje.

Med vennlig hilsen
GARMANN, MITCHELL & Co ADVOKATFIRMA DA

Henrik Garmann
advokat
hg@gmco.no

Kopi til:

Nærings- og fiskeridepartementet, Postboks 8118 Dep, 0032 Oslo (ref 15/130-1)
Meland kommune, Postboks 79, 5906 Frekhaug

⁹ Det bemerkes at det under enhver omstendighet gjelder et straffebelagt forbud mot å ferdes nærmere enn 20 meter fra et oppdrettsanlegg, jf forskrift av 17.6.2008 nr 822 § 18. Det er ikke gjort unntak fra forbudet for Sjøforsvarets eller andre nasjoners fartøy.

¹⁰ Se note 7.

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

garmann mitchell

BILAG: 7

Garmann Mitchell & co

Tidl. ref.

Vår ref.

2015/00433-3/FD II 5/MBI/356-1

Dato

06 MAR 2015

**VEDRØRENDE ANMODNING OM TOLKNINGSUTTALELSE - FORSKRIFT
30.8.2010 NR 1510 OM MILITÆRE FORBUDSOMRÅDER INNEN
SJØFORSVARET FASTSATT MED HJEMMEL I LOV 18.8.1914 NR 3 OM
FORSVARSHJEMMELIGHETER § 1 OG § 3, JF KONGELIG RESOLUSJON AV
6.11.1914 NR 3576**

Det vises til deres brev datert 10. februar d.å. angående ovennevnte. Vi har igangsatt nærmere vurdering av saken og dere vil høre fra oss igjen så snart vi har konkludert og senest i løpet av april d.å.

Med hilsen

Henning Vaglum (e.f.)
ekspedisjonssjef

Geir Anders Fagerheim
avdelingsdirektør

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

garmann mitchell

BILAG: 8-

MOOTTATT

5 MAI 2015

garmann mitchell

Garmann Mitchell & co
Thormøhlens gate 53D
5006 BERGEN

Tidl. ref.

Vår ref.

2015/00433-4/FD II 5/MBI/356.1

Dato

29 APR 2015

**VEDRØRENDE ANMODNING OM TOLKNINGSUTTALELSE - FORSKRIFT
30.8.2010 NR 1510 OM MILITÆRE FORBUDSOMRÅDER INNEN
SJØFORSVARET FASTSATT MED HJEMMEL I LOV 18.8.1914 NR 3 OM
FORSVARSHEMMELIGHETER § 1 OG § 3, JF KONGELIG RESOLUSJON AV
6.11.1914 NR 3576**

Det vises til tidligere korrespondanse i saken, senest gjennom vårt brev datert 6. mars 2015.

Vi har foretatt søk både i eget og i Forsvarets arkiv og har dessverre ikke funnet tolkningsuttalelsen som Forsvarsdepartementet skal ha avgitt i 2004-2005, jf. deres skriv til oss datert 10. februar d.å. Vi ber derfor om at dere sender oss tolkningsuttalelsen per brev eller epost (mbi@fd.dep.no) dersom dere skulle sitte på en slik.

På ovennevnte bakgrunn ber vi om frist ut mai for besvare henvendelsen deres.

Med hilsen

Henning Vaglum (e.f.)
ekspedisjonssjef

Geir Anders Fagerheim
avdelingsdirektør

Kopi: FD V 3

Postadresse
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

Kontoradresse
Glacisgate 1
Org.nr. 972 417 823

Avdeling for sikkerhetspolitikk
Telefon 23 09 62 10
Telefaks 23 09 62 05

Saksbehandler
Mette Birkelund O'Connor
Telefon 23096225

Henrik Garmann

Fra: Henrik Garmann
Sendt: 5. mai 2015 17:15
Til: 'mbi@fd.dep.no'
Emne: VEDRØRENDE ANMODNING OM TOLKNINGSUTTALELSE
Advisor: 02.03.2016 16:33:00

Deres referanse 2015/00433-4/FD II 5/MBI/356.1

VEDRØRENDE ANMODNING OM TOLKNINGSUTTALELSE – FORSKRIFT 30.8.2010 NR 1510 OM MILITÆRE FORBUDSOMRÅDER INNEN SJØFORSVARET FASTSATT MED HJEMMEL I LOV 18.8.1914 NR 3 OM FORSVARSHEMMELIGHETER § 1 OG § 3, JF KONGELIG RESOLUSJON AV 6.11.1914 NR 3576

Jeg viser til vårt brev av 10. februar 2015, samt til Forsvarsdepartementets brev av 6. mars og 29. april 2015.

Som det allerede fremgår av førstnevnte brev har vi ikke den omtalte uttalelsen. Som det videre fremgår gjaldt uttalelsen en bestemmelse som ikke lenger er å finne i Forskriften (se mitt brev av 10. februar 2015 side 3 nest siste avsnitt, samt note 7). Når det i vårt brev av 10. februar likevel ble vist til uttalelsen var formålet utelukkende å påvise at Forsvarsdepartementet har en viss praksis for å avgi tolkningsuttalelser.

Jeg kan derfor ikke se at det skal være av betydning for de materielle spørsmål Forsvarsdepartementet er anmodet å uttale seg om hvorvidt man har funnet frem til den nevnte uttalelsen eller ikke.

Når det gjelder Forsvarsdepartementets anmodning om frist ut mai for å avgi en tolkningsuttalelse, kan vi vanskelig gjøre annet enn å ta dette til etterretning. I lys av de presiseringer som gjentas ovenfor, skulle det imidlertid ligge til rette for å kunne avgi en uttalelse i god tid før utløpet av mai måned.

Henrik Garmann
Advokat/Partner
Garmann, Mitchell & Co Advokatfirma DA
Medlemmer av Advokatforeningen

T: +47 55 62 95 00
M: +47 92 01 08 68
F: +47 55 62 95 01
W: gmco.no
A: Thormøhlens gate 53D, 5006 Bergen

garmann mitchell

This message (including any attachments) contains confidential information. If you are not the intended recipient, you should immediately delete this message and destroy any printed copies. If you are not the intended recipient, any disclosure, copying, or distribution of this message, or the taking of any action based on it, is strictly prohibited. For any queries, please contact post@gmco.no.

MBI

**DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT**

garmann mitchell

BILAG: 10

Garmann Mitchell & Co

Tidl. ref.

Vår ref.
2015/00433-5/FD II 5/MBI/336.1

Dato 09 JUN 2015

VEDRØRENDE ANMODNING OM TOLKNINGSUTTALELSE

1. Innledning

Det vises til deres brev av 10. februar 2015 med anmodning om tolkningsuttalelse tilknyttet forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret (forskriften) og lov om forsvarshemmeligheter §§ 1 og 3.

Blom Fiskeoppdrett AS (Blom) driver oppdrettsvirksomhet i et område som er fastsatt til å være et forbudsområde etter ovennevnte forskrift. Blom ønsker å utvide virksomheten slik at virksomhetens omfang blir fordoblet. Forsvaret har nektet denne utvidelsen med hjemmel i det samme regelverket.

Forsvarsdepartementet (FD) er bedt om å *«angi tolkningsuttalelse om i hvilken utstrekning Forskriften gir Sjøforsvaret hjemmel til å forby, begrense eller stille vilkår til eksisterende og ellers lovlig næringsvirksomhet.»*

2. Tilbakemelding på brev av 10. februar 2015

2.1 *Rettslig bakteppe*

Lov om forsvarshemmeligheter § 1, sammen med kongelig resolusjon av 6. november 1914, gir hjemmel til Forsvaret til å fastsette forbudsområder. I disse områdene nektes *«av forsvarshensyn [...] uvedkommende adgang»*, jf. lov om forsvarshemmeligheter § 1. Begrepet *«forsvarshensyn»* er ikke klart definert i lovtekst, forarbeider eller i rettspraksis. Det kan etter forarbeidene særlig knyttes opp mot det å redusere risiko for spionasje, som du også viser til.

Postadresse

Kontoradresse

Telefon
Telefaks

Saksbehandler

Org.nr. 972 417 823

Telefon

Etter FDs oppfatning er begrepet forsvarshensyn et vidt begrep, og kan ikke avgrenses til spionasje alene. En naturlig tolkning kan være at begrepet omfatter forhold som er av betydning for bl.a. rikets sikkerhet.

Forskriften angir at områdene *«inkluderer forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form»*, jf. § 3 nr. 2. Ordlyden viser at forbudet omfatter både hvem som kan forbys adgang til området og hvilke aktiviteter som kan forbys innenfor området.

«Uvedkommende» skal forstås som *«enhver person som utfører virksomhet som ikke er forenlig med den daglige og normale aktivitet i området»*, jf. § 2 nr. 3. Det er ikke angitt konkret hvilken aktivitet *«den daglige og normale aktiviteten»* knytter seg til – den aktivitet Forsvaret bedriver innenfor forbudsområdet og som begrunner at det er etablert et forbudsområde, eller andres aktivitet innenfor forbudsområdet. Reguleringen må imidlertid tolkes i lys av at formålet med opprettelsen av forbudsområdet ikke må forringes ved at tredjepersoner får adgang til området.

2.2 Forsvarsdepartementets vurdering

Det er på det rene at Blom ligger innenfor et forbudsområde. Det befinner seg en akustisk målestasjon i området, som benyttes både av egne styrker og styrker fra samarbeidspartnere i NATO. Det er av avgjørende betydning at måledata har en høy kvalitet, og at det ikke pågår aktivitet i området som er egnet til å forringe kvaliteten av måledata. Bakgrunnen for hvorfor kvaliteten er viktig og hvordan den benyttes er sikkerhetsgradert informasjon etter sikkerhetsloven med tilhørende forskrifter, og kan dermed ikke redegjøres for i detalj.

I følge Forsvaret er Bloms aktivitet av en slik karakter at den vanskeliggjør bruken av området slik den er tiltenkt. Aktiviteten fra Blom utgjør dermed allerede i dag et forstyrrende element. I utgangspunktet er Bloms tilstedeværelse og aktivitet slik den er i dag i strid med regelverket.

Det synes lite tvilsomt at en utvidelse av virksomheten vil medføre mer aktivitet i området og gjøre det vanskeligere å skjerme aktiviteten i området. Det tilsier at aktiviteten også vil bli mer forstyrrende og dermed også i enda større grad stride mot formålet med forbudsområdet.

Departementet er i tvil om hensynet til sikkerheten til ubåtene som befinner seg i området, kan anses som et forsvarshensyn i lovens forstand. Det er imidlertid en forutsetning for bruk av målestasjonen at fartøy og ubåter faktisk kan manøvrere i området.

Det antas at Blom vil måtte oppta og kartlegge ytterligere data ved en utvidelse av oppdrettsanlegget, gjerne ved bruk av miniubåter. Slik opptak/kartlegging vil

nødvendigvis måtte foregå utenfor det området Blom i dag disponerer og innenfor forbudsområdet. Det kan heller ikke utelukkes opptak og målinger utover det området som Blom ønsker å utvide til. Det er allerede vanskelig å skjerme Forsvarets aktivitet i dag, og denne vil ikke bli mindre ved en eventuell utvidelse.

De ovennevnte forhold faller etter FDs oppfatning innenfor begrepet «forsvarshensyn» i lov om forsvarshemmeligheter § 1. Å nekte utvidelse av anlegget vil således etter FDs oppfatning være i tråd med nevnte lovbestemmelse.

Forskriften gir for det første hjemmel til å forby uvedkommende adgang til området. Uvedkommende er man dersom man «utfører virksomhet som ikke er forenlig med den daglige og normale aktiviteten i området», jf. forskriftens § 2.

Da dagens aktivitet er forstyrrende for formålet med forbudsområdet, kan det reises spørsmål ved om aktiviteten i dag kan anses å være i strid med daglig og normal aktivitet i forskriftens forstand. Forskriften må som nevnt tolkes i lys av formålet med opprettelsen av forbudsområdet. Etter FDs oppfatning, kan Blom derfor i beste fall høres med at den «daglige og normale aktiviteten» knytter seg til dagens aktivitetsnivå, og da innenfor det samme området som Blom holder til i dag. Etter dette vil da enhver økning av aktivitet som er utenfor det disponerte området og innenfor forbudsområde, ikke lenger være forenlig med dagens aktivitet. Forsvaret har dermed anledning til å nekte Bloms personell adgang til området, og derav også i realiteten en utvidelse inn i forbudsområdet. En rett til å nekte utvidelse av en virksomhet innenfor et forbudsområde fremgår ikke direkte av ordlyden, men må anses som en naturlig fortolkning av regelverket.

Det foreligger dermed en hjemmel til å forby Blom tilgang til området, i det minste det som er utenfor det området som i dag disponeres av Blom.

For det andre gir forskriften hjemmel til å forby aktiviteten dykking og ankring. Nevnte aktivitet antas å være nødvendig for den allerede eksisterende virksomheten, og som det ved en utvidelse vil bli behov for også innenfor det øvrige forbudsområdet. Det er uklart hvorvidt regelverket vil kunne gi hjemmel til å fjerne allerede eksisterende ankring og aktivitet, og forby dykking slik den er i dag. En utvidelse vil imidlertid medføre at nevnte aktivitet går utenfor det området som nevnte aktivitet i dag pågår, og det synes dermed klart for FD at denne aktiviteten vil kunne forbys med hjemmel i forskriften.

Det foreligger dermed etter FDs oppfatning hjemmel i både lov og forskrift til å nekte adgang for Bloms personell og for aktivitetene som er nødvendige for en utvidelse. I dette ligger det da også grunnlag for å nekte utvidelse av virksomheten.

3. Avslutning

FD er av den oppfatning at det er hjemmel i lov om forsvarshemmeligheter og i forskrift om forbudsområder innen Sjøforsvaret til ikke å akseptere en utvidelse av Blom sin virksomhet innenfor forbudsområdet Heggerneset.

Med hilsen

Henning Vaglum (e.f.)
ekspedisjonssjef

Geir Anders Fagerheim
avdelingsdirektør

Kopi: Forsvarsstaben, Forsvarsbygg og Forsvarets logistikkorganisasjon.

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 Oslo

Kopi til:
Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Bergen, 8. juli 2015
Ansvarlig advokat:
Henrik Garmann
7140/10506/1713

Deres ref. 2015/00433-5/FD II 5/MBI/356.1

VEDRØRENDE ANMODNING OM TOLKNINGSUTTALELSE – FORSKRIFT OM MILITÆRE FORBUDSOMRÅDER INNEN SJØFORSVARET OG LOV OM FORSVARSHEMMELIGHETER

Vi viser til tidligere kontakt med Forsvarsdepartementet i saken, senest Forsvarsdepartementets tolkningsuttalelse i brev av 9. juni 2015.

Kopi av korrespondansen i saken vedlegges da dette brev også er sendt til Lovavdeling i Justis- og beredskapsdepartementet, jf vår anmodning nedenfor om at Lovavdelingen avgir en tolkningsuttalelse i saken.

Forsvarsdepartementet konkluderer med at bestemmelsene i lov om forsvarshemmeligheter og den tilhørende forskrift om forbudsområder innen Sjøforsvaret gir Sjøforsvaret hjemmel til å nekte utvidelse av oppdrettsvirksomhet som allerede eksisterte da forskriften ble vedtatt. I tillegg har Forsvarsdepartementet gjort gjeldende at allerede "*[i] utgangspunktet er Bloms tilstedeværelse og aktivitet slik den er i dag i strid med regelverket*" og videre at "*Forsvaret har dermed anledning til å nekte Bloms personell adgang til området [...]*".

Vi oppfatter videre at Forsvarsdepartementet, som et slags subsidiært standpunkt, har lagt til grunn at Blom "*i beste fall [kan] høres med at den «daglige og normale aktiviteten» knytter seg til dagens aktivitetsnivå [...]*".

I betraktning av at den aktuelle virksomheten til Blom har eksistert i området ca 20 år, hvorav i ca 15 år før forbudsområdet ble opprettet, samt at loven og forskriften retter seg mot "*uvedkommende*", fremstår Forsvarsdepartementets standpunkter som lite skjønnsomme.

Det rettslige fundament for departementets konklusjoner synes å være "*en naturlig fortolkning av regelverket*". I relasjon til spørsmålet om utvidelse har Forsvarsdepartementet formulert dette eksplisitt:

"En rett til å nekte utvidelse av en virksomhet innenfor et forbudsområde fremgår ikke direkte av ordlyden, men må anses som en naturlig fortolkning av regelverket."

Departementets vurdering avviker i betydelig grad fra ordlyden i regelverket og fra den oppfatning som på vegne av Blom Fiskeoppdrett AS er fremholdt i vårt brev av 10. februar 2015. Vi registrerer at Forsvarsdepartementet imidlertid unnlater å behandle flere av de momenter som er pekt på i vårt brev, og som etter vår vurdering må anses som sentrale for tolkningen av bestemmelsene.

Ved flere anledninger i uttalelsen foretar Forsvarsdepartementet svært frie, skjønnspregede fortolkninger av både lov om forsvarshemmeligheter og forskriften, uten at forholdet til legalitetsprinsippet er problematisert eller vektlagt. Dette er etter vår oppfatning oppsiktsvekkende all den tid det er tale om inngrep av stor betydning for den aktuelle næringsvirksomheten og at brudd på loven og forskriften er belagt med straff i medhold av lovens § 1 siste ledd.

En naturlig språklig forståelse av ordlyden "*daglige og normale aktivitet i området*" tilsier at det relevante vurderingstema under forskriftens § 2 nr 3 er arten av aktivitet som er normalt i området som sådant – forut for eller uavhengig av Forsvarets aktiviteter.

Når Forsvarsdepartementet likevel legger til grunn at formuleringen "*i beste fall*" knytter seg til dagens aktivitetsnivå, uten at forholdet til legalitetsprinsippet og Bloms opprinnelige tilstedeværelse i området er nevnt, er det grunn til å stille spørsmålstegn ved holdbarheten av rettsanvendelsen.

Det samme gjelder det faktum at departementet ikke tar stilling til forholdet mellom bestemmelsene i forskriftens § 2 nr 3 og § 3 nr 2, når vektige reelle hensyn taler for at sistnevnte bestemmelse må vike for førstnevnte, jf vårt brev av 10. februar 2015.

Forsvarsdepartementet synes å bygge på en rettsoppfatning om at "*formålet med opprettelsen av forbudsområdet ikke må forringes ved at tredjepersoner får adgang til området*" (min understrekning).

Lov om forsvarshemmeligheter § 1 (som hjemler forskriften) åpner imidlertid kun for å forby "*uvedkommende*" adgang til områder. Bestemmelsen gir ikke hjemmel for å forby adgang for enhver tredjemann eller generelt å forby visse typer aktiviteter.

Som det fremgår av forarbeidene er det unormal aktivitet fra uvedkommende loven har til formål å forhindre.

Vi kan heller ikke se at Forsvarsdepartementet i sin uttalelse overhode har vurdert betydningen av at Bloms virksomhet eksisterte i 16 år forut for ikrafttredelsen av forskriften som fastsatte forbudsområdet.

Forsvarsdepartementets uttalelse og fortolkning av det aktuelle regelverket etablerer – dersom dette blir stående som uttrykk for statens rettsoppfatning – en lav og utpreget skjønnsmessig terskel for å forby og straffesanksjonere ellers lovlig næringsvirksomhet som etter vår oppfatning er i strid med våre grunnleggende rettsstatsprinsipper.

Ved sin fortolkning og praktisering av regelverket tiltar Forsvaret seg en langt videre og skjønnsbasert myndighet enn hva regelverket gir rettslig grunnlag for.

Det er avgjørende at lover og forskrifter som de foreliggende – som i fredstid gir Forsvaret mulighet til å foreta omfattende inngrep i den private rettssfære – praktiseres innenfor de rammer som er trukket opp av legalitetsprinsippet og grunnleggende rettsstatsprinsipper. Når det som her er tale om legalitetsprinsippet på strafferettens område fremstår Forsvarsdepartementets rettsanvendelse som særdeles problematisk.

Lov om forsvarshemmeligheter oppheves den 1. oktober 2015 ved ikrafttredelsen av den nye straffeloven. Hjemmel for forsvaret til å forby tilgang til visse områder synes imidlertid å bli videreført i en ny § 18 a i sikkerhetsloven. Det må antas at også forskriften videreføres med hjemmel i sikkerhetsloven og at brudd på forskriften vil forbli sanksjonert med straff enten direkte i sikkerhetsloven eller i straffeloven.

Spørsmål om rekkevidden av Forsvarets inngrepskompetanse med hjemmel i forskriften vil således forbli aktuelt også etter 1. oktober 2015.

Ettersom det i dag eksisterer en rekke tilsvarende forbudsområder, Forsvaret stadig kan opprette nye forbudsområder og Forsvarsdepartementets uttalelse i nærværende sak vanskelig kan bygge på en forståelse av regelverket som er i tråd med våre rettsstatsprinsipper, er det viktig for Blom og andre å få en prinsipiell og holdbar avklaring av hvordan forskriften skal forstås.

Primært ber vi derfor Forsvarsdepartementet om å rette en anmodning til Lovavdelingen i Justisdepartementet om å få en vurdering av spørsmålene. For det tilfelle Forsvarsdepartementet ikke selv bidrar til ytterligere avklaring gjennom en slik anmodning, ber vi om at dette brev anses som en selvstendig anmodning overfor Justis- og beredskapsdepartementet om en tolkningsuttalelse fra Lovavdelingen.

Utgangspunkt for vurderingen tas i vårt brev til Forsvarsdepartementet av 10. februar 2015 og etterfølgende korrespondanse.

garmannmitchell

I den grad Forsvarsdepartementet eller Lovavdelingen ønsker ytterligere utdypning av våre synspunkter kan undertegnede kontaktes.

Vi ber om å bli underrettet straks Forsvarsdepartementet har anmodet Lovavdelingen om å avgi uttalelse, eventuelt straks Forsvarsdepartementet skulle beslutte at slik anmodning mot formodning ikke vil bli gitt.

Med vennlig hilsen
GARMANN, MITCHELL & Co ADVOKATFIRMA DA

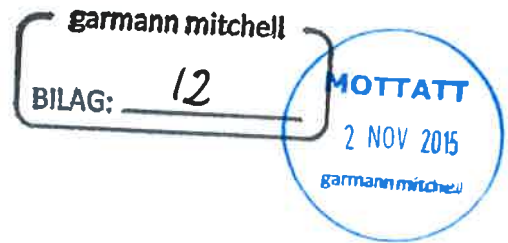
Henrik Garmann
advokat
hg@gmco.no/920 10 868

Vedlegg:

1. Brev fra Garmann Mitchell til Forsvarsdepartementet datert 10. februar 2015
2. Brev fra Forsvarsdepartementet til Garmann Mitchell datert 6. mars 2015
3. Brev fra Forsvarsdepartementet til Garmann Mitchell datert 29. april 2015
4. E-post fra Garmann Mitchell til Forsvarsdepartementet datert 5. mai 2015
5. Brev fra Forsvarsdepartementet til Garmann Mitchell datert 9. juni 2015

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Garmann Mitchell & Co
Thormøhlens gate 52 D
5006 Bergen

Tidl. ref.

Vår ref.
2015/00433-8/FD II 5/EMS/356.1

Dato **29 OKT 2015**

**VEDRØRENDE TOLKNINGSUTTALELSE - FORSKRIFT OM MILITÆRE
FORBUDSOMRÅDER INNEN SJØFORSVARET OG LOV OM
FORSVARSHEMMELIGHETER**

Vi viser til tidligere korrespondanse, senest deres brev av 8. juli 2015.

På bakgrunn av Forsvarsdepartementets brev av 9. juni d.å., adresserer dere ytterligere spørsmål knyttet til det aktuelle regelverk, samt at dere, av Forsvarsdepartementet, oppfattes å opprettholde deres standpunkt fra tidligere om at Blom Fiskeoppdrett må få utvide sin virksomhet. Det argumenteres i hovedsak med at Forsvarsdepartementet foretar en for utvidende tolkning av de aktuelle lovbestemmelser, samt at Forsvarsdepartementets rettsanvendelse er problematisk, holdt opp i mot legalitetsprinsippet.

Forsvarsdepartementet har med sin tolkningsuttalelse av 9. juni d.å. gitt uttrykk for sin tolkning av det aktuelle regelverk og sitt standpunkt i denne saken. Det fremkommer ikke opplysninger i deres siste brev som er egnet til å endre Forsvarsdepartementets syn.

Vi har vært i kontakt med Justis- beredskapsdepartementet i sakens anledning. Saken vil ikke behandles videre i departementene.

Med hilsen

Henning Vaglum (e.f.)
ekspedisjonssjef

Geir Anders Fagerheim
avdelingsdirektør

Kopi: Justisdepartementets lovavdeling

Vår saksbehandler
OK Georg-Johan Håheim, ghaheim@mil.no
+47 23 09 69 51, 0510 6951
FST/O/Strat P&B

Vår dato
2010-03-22

Vår referanse
2005/047574-006/FORSVARET/ 436

Tidligere dato Tidligere referanse

Til

Kopi til

- Askøy kommune
- ✓ Bergen Kommune
- Fiskebåtredernes Forbund
- Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL)
- Fiskeri- og kystdepartementet
- Fiskeridirektoratet
- Forsvarsdepartementet
- Fredrikstad Kommune
- Harstad kommune
- Havforskningsinstituttet
- Horten kommune
- Justis- og politidepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Kystverket
- Norges Fiskarlag
- Norges Kystfiskarlag
- Norsk Havneforbund
- Norsk Havneforening
- Norske Trållerrederiets Forening
- Nærings- og handelsdepartementet
- Rennesøy kommune
- Rissa Kommune
- Samferdselsdepartementet
- Sjøfartsdirektoratet
- Stavanger kommune
- Tjeldsund Kommune
- Tromsø Kommune

~~201001732 1
13 04 2010
BLEO
AMCA
03~~

201001740 25

21 04 2010
BYSMB
MASR

03

Ekstern høring - Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

1 Bakgrunn

Forskrift av 7. desember 2000 nr. 1626 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret ble sist endret 17. juni 2002. Mye har imidlertid endret seg i forhold til forbudsområdene. Militære anlegg er nedlagt og eventuelt solgt. Ved andre anlegg er aktiviteten endret, noe som fordrer endringer i utstrekningen av militært forbudsområde.

Forsvarssjefen finner det nødvendig å endre gjeldende forskrift. I det følgende redegjøres det for de viktigste endringer, samt årsaken til disse.

Postadresse
Glacisgata 1
0015 OSLO

Besøksadresse
Glacisgata 1
0015 OSLO

Sivil telefon/telefaks
/

Militær telefon/telefaks
0510 6951/0510 6913

Epost/ Internett
forsvaret@mil.no
www.mil.no

Organisasjonsnummer
NO 986 105 174 MVA

Vedlegg
2

2 Drøfting

Ny forskrift ^A angir forbudsområdene med geografisk posisjonsbestemmelse, for på denne måten å få de synliggjort i ordinære sjøkart. Videre endres forskriften til kun å angi sjøområdene. Restriksjonene på landområdene i tilknytning til de angjeldende sjøområdene forutsettes ivaretatt med nødvendig inngjerding og skilting.

Gjeldende forskrift spesifiserer forbudt aktivitet innenfor hvert enkelt forbudsområde. I hovedsak innebærer restriksjonene at uvedkommende ikke har adgang innenfor de angitte områdene definert med en avstand fra land. Avstanden som angis er henholdsvis 50 m, 100 m eller 200 m for de enkelte områdene, og forskjellen synes definert forskjellig innenfor de tidligere sjøforsvarsdistriktenes ansvarsområder (ØSD og RSD – 50 m, VSD – 200 m, TSD 100 m og TRSD 50/100/200 m). For enkelte områder er det i tillegg spesifiserte forbud mot enkelte aktiviteter. Disse er imidlertid spesifisert annerledes for de ulike områdene. Det har under vurderingen av de enkelte områdene ikke vært mulig å avdekke operative begrunnelser for disse variasjonene. Standardavstanden til land settes til 50 m i ny forskrift. Samtlige forbudsområder inkluderer adgang forbudt for uvedkommende og forbud mot sjømåling, dykking, ankring, fiske, bruk av trål og bunnredskaper i enhver form.

I gjeldende forskrift er det "øverstkommanderende i landsdelen" som kan dispensere fra forskriften. Dette endres til Sjef Forsvarets Operative Hovedkvarter. Alle dispensasjonssøknader vil således bli behandlet ett sted.

Militær aktivitet er innstilt på følgende områder, og de militære forbudsområder planlegges opphevet som følge av det i områdene ^B :

- Bolærne
- Kjøkkøy og Oddane (Eksisterende tekst i forskriften vedrørende Kjøkkøy inkluderer ikke et forbudsområde i sjøen.)
- Hvasser, Torås og Vardås
- Sandvika
- Krossodden, Beltevigga og Gråheia
- Østre Randøy, Randholmen, Burholmen og Buholmen
- Marvika
- Kvivika
- Homsvika
- Lerøyosen, Visterøy – Buarøy
- Kråkvågøy
- Hysnes og Brettingen
- Nes
- Meløyvær
- Rødbergodden
- Aglapien, Skorliodden og Laukvik
- Grøtsund, Breiviknes og Årøybukt.

Områdene Ulsnes og Hundvåg, Haakonssvern med Knappen, samt Bokna- og Talgjefjorden opprettholdes med marginale endringer. Det forbudte militære sjøområdet i Mastrafjorden utvides noe grunnet behov for manøvrering for mineryddingsfartøylene, og plassering av sensorer på bunn. Området Herdla utvides markant. Dette skyldes utplassering av sensorer på bunn, samt øvingsminefelt nordøst av målestasjonen (Herdlaflaket). Områdene Heggerneset og Hasselvika opprettes som nye militære forbudsområder. Ved Heggerneset drifter Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO) en akustisk målestasjon som også benyttes av NATO. Hasselvika huser en avmagnetiseringsstasjon som også benyttes av NATO. Det er behov for å opprette forbudte områder på begge disse steder.

3 Konklusjon

Vedlagt følger utkast til justert Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Forsvarssjefen har til hensikt å gi ut forskriften i slutten av juni. Adressatene ber høringsinstansene om å sende eventuelle merknader til forskriften til Forsvarsstaben innen 15. juni

Morten Haga Lunde (ef)
Generalmajor
Sjef Operasjonsavdelingen

^A Vedlegg: Utkast til forskrift

^B Vedlegg: Oversikt over endringene

Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Fastsatt av Forsvarssjefen med hjemmel i lov av 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter § 1 og § 3, jf. kgl. res. Av 6. november 1914 nr. 3576 om myndighet til å fastsette forbudte områder § 3.

§1. Formål

Forskriftens formål er å legge forholdene til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder.

§2. Definisjoner

1. *Militært område* er festningsverk, bygninger og anlegg, samt landarealer med tilstøtende sjøområde som disponeres av Forsvaret.
2. *Forbudt område* er et nøyaktig angitt sjø- eller landområde som det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til.
3. Med uttrykket *uvedkommende* forstås i denne forskrift enhver person som utfører virksomhet som ikke er forenlig med den daglige og normale aktivitet i området.

Utlendinger vil i ethvert henseende være å betrakte som uvedkommende til forbudt område så lenge spesiell adgangstillatelse ikke er innhentet.

Innenfor militært område vil enhver person være uvedkommende dersom denne ikke har tjenstlig adgang eller spesiell adgangstillatelse.

4. Med *strandlinje* forstås kystkontur som angitt i sjø- og landkart (middel høyvannslinje).

§3. Fellesbestemmelser

1. Når ikke annet følger av lov straffes overtredelser av disse bestemmelser etter lov om forsvarshemmeligheter av 18. august 1914 nr 3 §1 og §3, med bøter eller fengselsstraff inntil ett år.
2. De angitte områder inkluderer forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form.
3. Det er forbudt å fotografere de angitte områdene uten spesiell tillatelse.
4. Oppmerksomheten henledes på veiledende skilter i områdene.
5. Lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene.
6. Sjef Forsvarets Operative Hovedkvarter, eller den han bemyndiger, kan gi spesiell adgangstillatelse til de nevnte forbudsområder etter denne forskrift, herunder dispensasjon for fiske når betydelige økonomiske eller andre berettigede hensyn måtte gjøre en slik dispensasjon ønskelig. Jf. Kgl. res. 6. november 1914 nr 3576 §6.
7. Allmennheten bes om å være myndighetene behjelpelig med at forbudene blir overholdt. Melding om overtredelse bes gitt politiet eller nærmeste militære avdeling.

§4. Spesifisering av forbudsområder

Posisjoner er oppgitt i WGS-84 datum.

1. Horten.

I tilknytning til de militære områdene Mellomøya, Østøya og Vealøs er det etablert et forbudsområde i en

50 meters sone ut fra strandlinjen. I sundet mellom Østøya og Vealøs, samt Løvøya og Mellomøya er gjennomfart uten stans tillatt.

2. Rauøy

I tilknytning til det militære området Rauøy, med unntak av Rauøykalven, er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen.

3. Ulsnes, Hundvåg

I tilknytning til det militære området på Ulsnes, Hundvåg er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen begrenset mellom posisjonene 58°59,95'N 005°42,5'Ø og 58°59,5'N 005°42,7'Ø, deretter en rett linje til posisjon 58°59,5'N 005°43,3'Ø.

4. Fjøløy

Ved øvingsaktivitet på Fjøløy vil adgang til området begrenses ved etablering av et midlertidig øvingsområde.

5. Rennesøy, Talje og Brimse

I Brimsefjorden er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. 59°06,8'N – 005°46,6'Ø
- b. 59°06,8'N – 005°47,9'Ø
- c. 59°06,0'N – 005°50,5'Ø
- d. 59°04,8'N – 005°49,7'Ø
- e. 59°04,4'N – 005°46,4'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

6. Mastrafjorden

I Mastrafjorden nord av Åmøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. 59°02,8'N – 005°41,9'Ø
- b. 59°03,0'N – 005°41,8'Ø
- c. 59°04,0'N – 005°44,3'Ø
- d. 59°03,8'N – 005°44,8'Ø
- e. 59°03,1'N – 005°44,7'Ø
- f. 59°03,1'N – 005°43,6'Ø
- g. 59°02,8'N – 005°43,4'Ø
- h. 59°02,5'N – 005°42,1'Ø
- i. 59°02,7'N – 005°42,0'Ø
- j. 59°02,8'N – 005°41,9'Ø

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

7. Bokna- og Talgjefjorden

I Bokna- og Talgjefjorden nord av Rennesøy er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. 59°08,5'N – 005°36,3'Ø
- b. 59°09,0'N – 005°36,5'Ø
- c. 59°08,8'N – 005°39,4'Ø
- d. 59°09,1'N – 005°39,4'Ø
- e. 59°10,0'N – 005°37,4'Ø
- f. 59°10,2'N – 005°37,5'Ø
- g. 59°10,8'N – 005°39,2'Ø

- h. $59^{\circ}08,8'N - 005^{\circ}42,3'\text{Ø}$
- i. $59^{\circ}08,0'N - 005^{\circ}42,0'\text{Ø}$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

8. Korsnes

I tilknytning til det militære området på Korsnes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene $60^{\circ}12,8'N - 005^{\circ}14,9'\text{Ø}$ (neset ved Klenevågen) og $60^{\circ}12,4'N - 005^{\circ}16,9'\text{Ø}$ (øst for Hendersvika)

9. Haakonsvern m/Knappen

I tilknytning til de militære områdene Haakonsvern og Knappen er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}19,8'N - 005^{\circ}12,6'\text{Ø}$
- b. $60^{\circ}19,5'N - 005^{\circ}13,6'\text{Ø}$
- c. $60^{\circ}19,6'N - 005^{\circ}14,5'\text{Ø}$
- d. $60^{\circ}19,3'N - 005^{\circ}15,3'\text{Ø}$
- e. $60^{\circ}19,7'N - 005^{\circ}15,1'\text{Ø}$
- f. $60^{\circ}20,2'N - 005^{\circ}14,5'\text{Ø}$
- g. $60^{\circ}20,8'N - 005^{\circ}14,1'\text{Ø}$
- h. $60^{\circ}20,9'N - 005^{\circ}13,7'\text{Ø}$
- i. $60^{\circ}20,7'N - 005^{\circ}13,3'\text{Ø}$

Lystfartøy som har fast brygge- eller ankerplass innenfor forbudsområdet tillates å seile gjennom det forbudte området. Det skal nyttes korteste vei inn og ut av området. Fartøyene skal seile langs Bjørgelandet minst 100 meter fra det militære området på Knappen og minst 100 meter fra kaiene på Haakonsvern. Nord for Hestbakken lykt holdes øst av overrett (merke på Tømmervikneset). Fartøy må stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

10. Byfjorden, Bergen

I tilknytning til UVB bunkeren på Laksevåg er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}23,525'N - 005^{\circ}17,199'\text{Ø}$
- b. $60^{\circ}23,551'N - 005^{\circ}17,208'\text{Ø}$
- c. $60^{\circ}23,482'N - 005^{\circ}17,034'\text{Ø}$
- d. $60^{\circ}23,473'N - 005^{\circ}17,088'\text{Ø}$

11. Herdla

I tilknytning til Forsvarets målestasjon ved Herdla er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}34,3'N - 004^{\circ}56,7'\text{Ø}$
- b. $60^{\circ}34,3'N - 004^{\circ}55,2'\text{Ø}$
- c. $60^{\circ}35,4'N - 004^{\circ}55,2'\text{Ø}$
- d. $60^{\circ}35,4'N - 004^{\circ}57,5'\text{Ø}$
- e. $60^{\circ}34,9'N - 004^{\circ}57,8'\text{Ø}$

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

12. Heggerneset

I tilknytning til Forsvarets målestasjon på Heggerneset er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. $60^{\circ}32,5'N - 005^{\circ}05,2'\text{Ø}$
- b. $60^{\circ}31,6'N - 005^{\circ}04,3'\text{Ø}$

- c. 60°30,6'N - 005°04,5'Ø
- d. 60°30,5'N - 005°04,9'Ø
- e. 60°31,3'N - 005°05,6'Ø
- f. 60°30,8'N - 005°07,7'Ø
- g. 60°31,6'N - 005°08,6'Ø

13. Hasselvika

I tilknytning til det militære området i Hasselvika er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- a. 63°38,0'N - 009°49,4'Ø
- b. 63°38,3'N - 009°49,4'Ø
- c. 63°38,3'N - 009°50,4'Ø
- d. 63°38,2'N - 009°50,4'Ø

14. Ramsund

I tilknytning til det militære området ved Ramsund er det etablert et forbudsområde med følgende avgrensning: Fra Ramsteinneset (68°26,9'N - 016°34,5'Ø) til posisjon 68°26,8'N - 016°34,5'Ø, deretter en rett linje til posisjon 68°26,6'N - 016°30,6'Ø og videre til 68°26,7'N - 016°29,7'Ø (vest av Ramnesodden) og til Vargneset (68°28,0'N - 016°30,7'Ø). Deretter følges strandlinjen langs Ramsundet til nordlig begrensning som er Ramsundet bru. Fra brua følges den østlige strandlinjen gjennom Ramsund tilbake til Ramsteinneset.

Norske fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom det forbudte området, forutsatt at de til enhver tid er minimum 100 meter fra militære kaianlegg. Fartøy må stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

15. Trondenes

I tilknytning til det militære området ved Trondenes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene 68°49,8'N - 016°33,0'Ø og 68°49,5'N - 016°34,2'Ø.

16. Stangnes

I tilknytning til det militære området ved Stangnes er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonene 68°47,6'N - 016°35,5'Ø og 68°47,5'N - 016°35,8'Ø.

17. Olavsvern

I tilknytning til det militære området ved Olavsvern base er det etablert et forbudsområde begrenset av rette linjer gjennom følgende posisjoner:

- I sør:
- a. 69°31,7'N - 019°00,3'Ø
 - b. 69°31,1'N - 019°00,6'Ø
- I nord:
- c. 69°32,9'N - 019°02,4'Ø
 - d. 69°32,9'N - 019°05,1'Ø

I tillegg er det etablert et forbudsområde i en 50 meters sone ut fra strandlinjen mellom posisjonen 69°32,3'N - 018°58,4'Ø og til linjen mellom posisjonene a. og b. som gitt ovenfor.

Fartøy tillates å følge naturlig seilingsled gjennom området. Ved militær aktivitet må fartøy stoppe på anrop og rette seg etter gitte anvisninger.

§ 5. Ikraftredelse

Forskriften trer i kraft2010. Samtidig oppheves forskrift av 7. desember 2000 nr. 1626 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret.

Foreslått endring av "Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret"

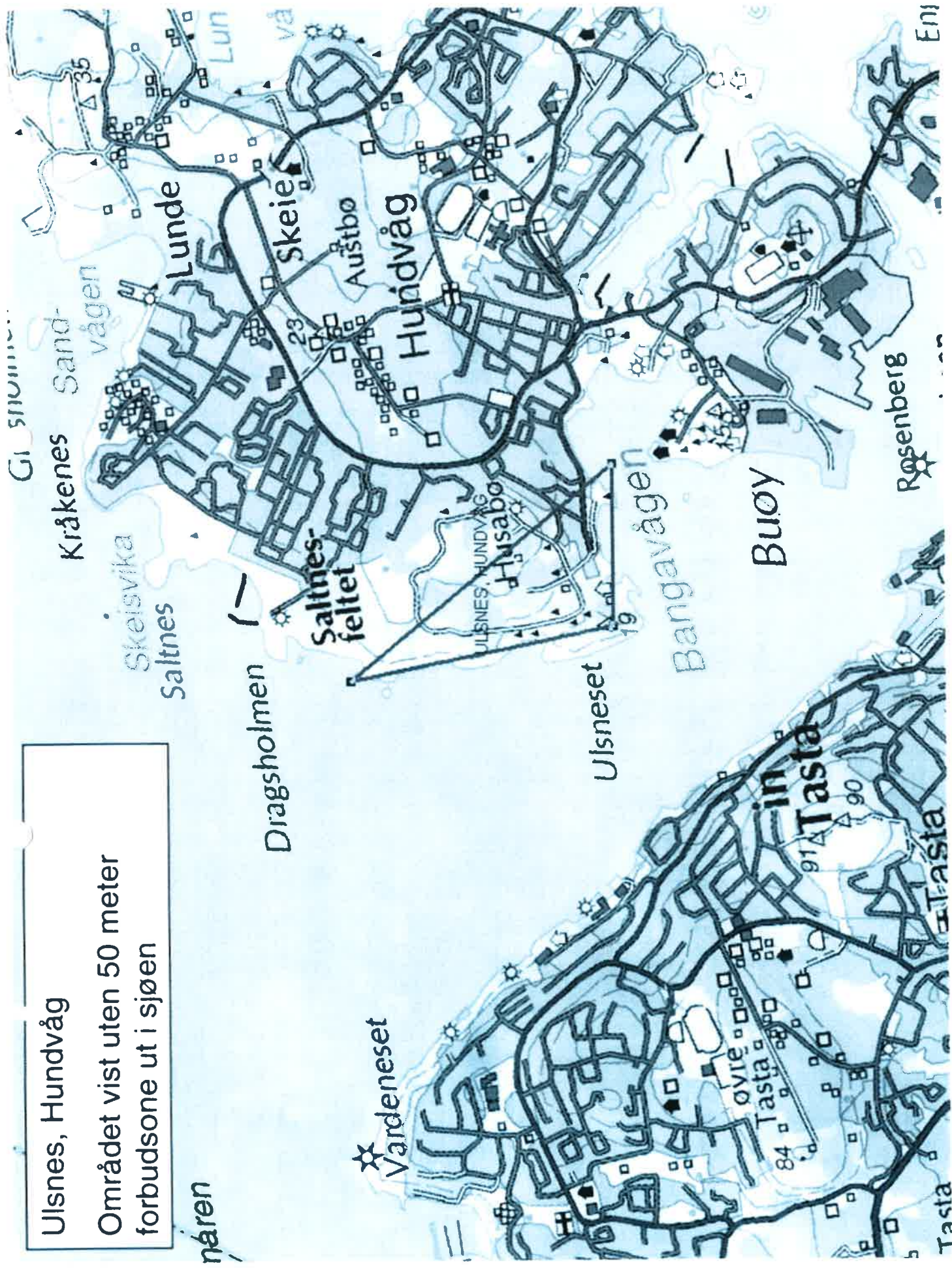
Tegnforklaring

markering = gjeldende forskrift

Rød markering = nytt endringsforslag anno 2009

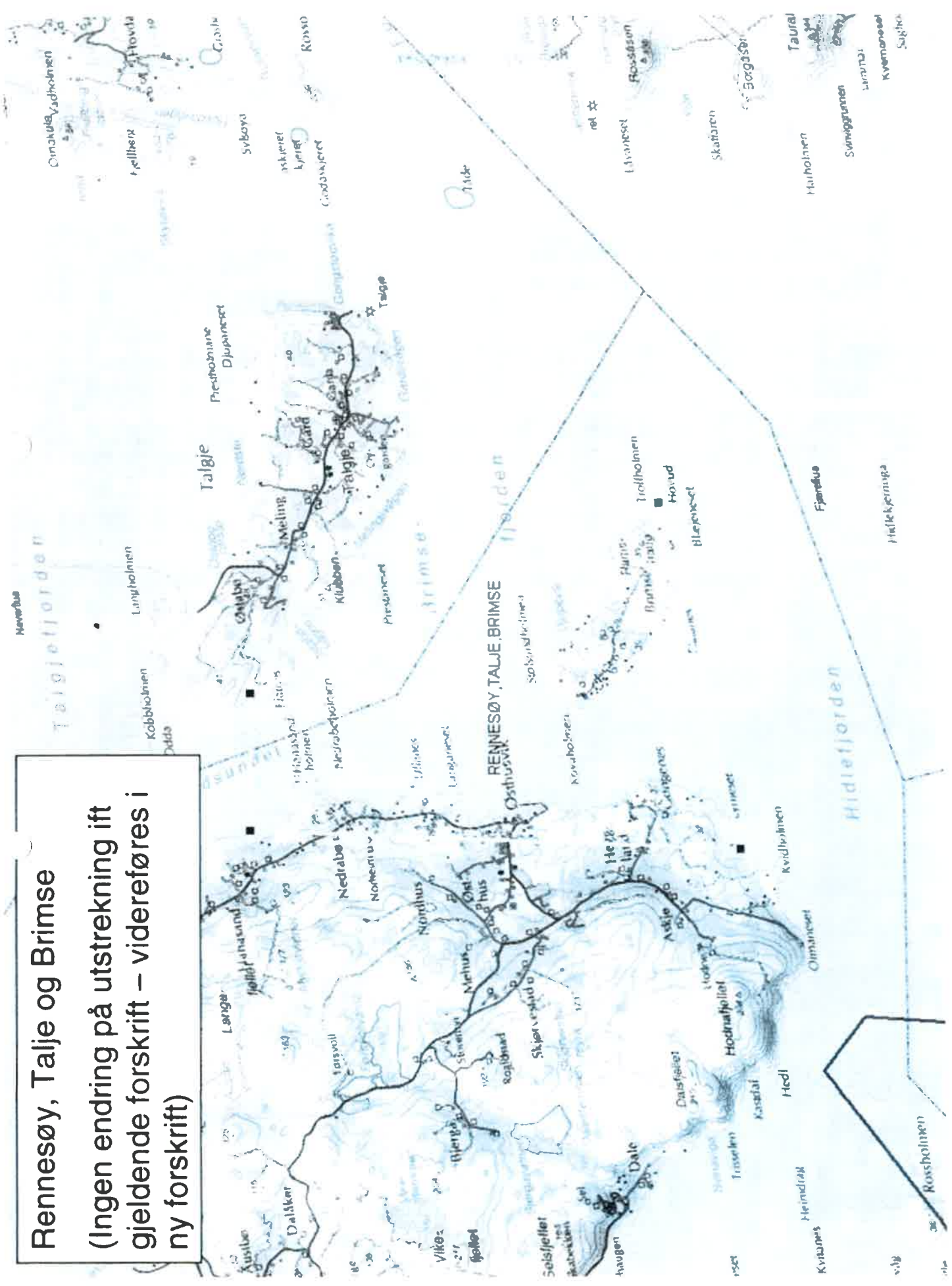
Ulsnes, Hundvåg

Området vist uten 50 meter
forbudsone ut i sjøen

Rennesøy, Talje og Brimse

(Ingen endring på utstrekning ift gjeldende forskrift – videreføres i ny forskrift)

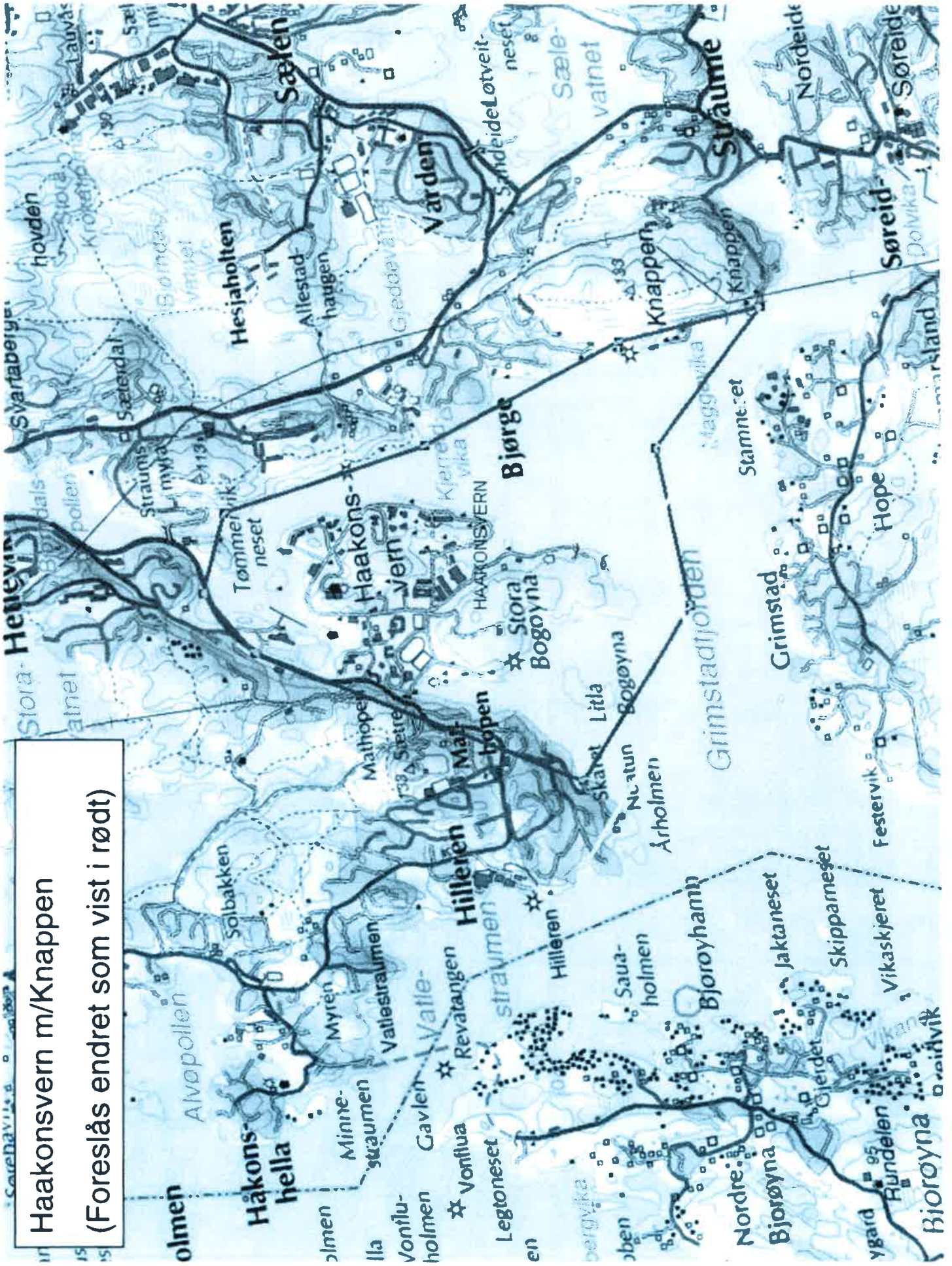
Mastrafjorden

(Foreslås endret som vist i rødt)

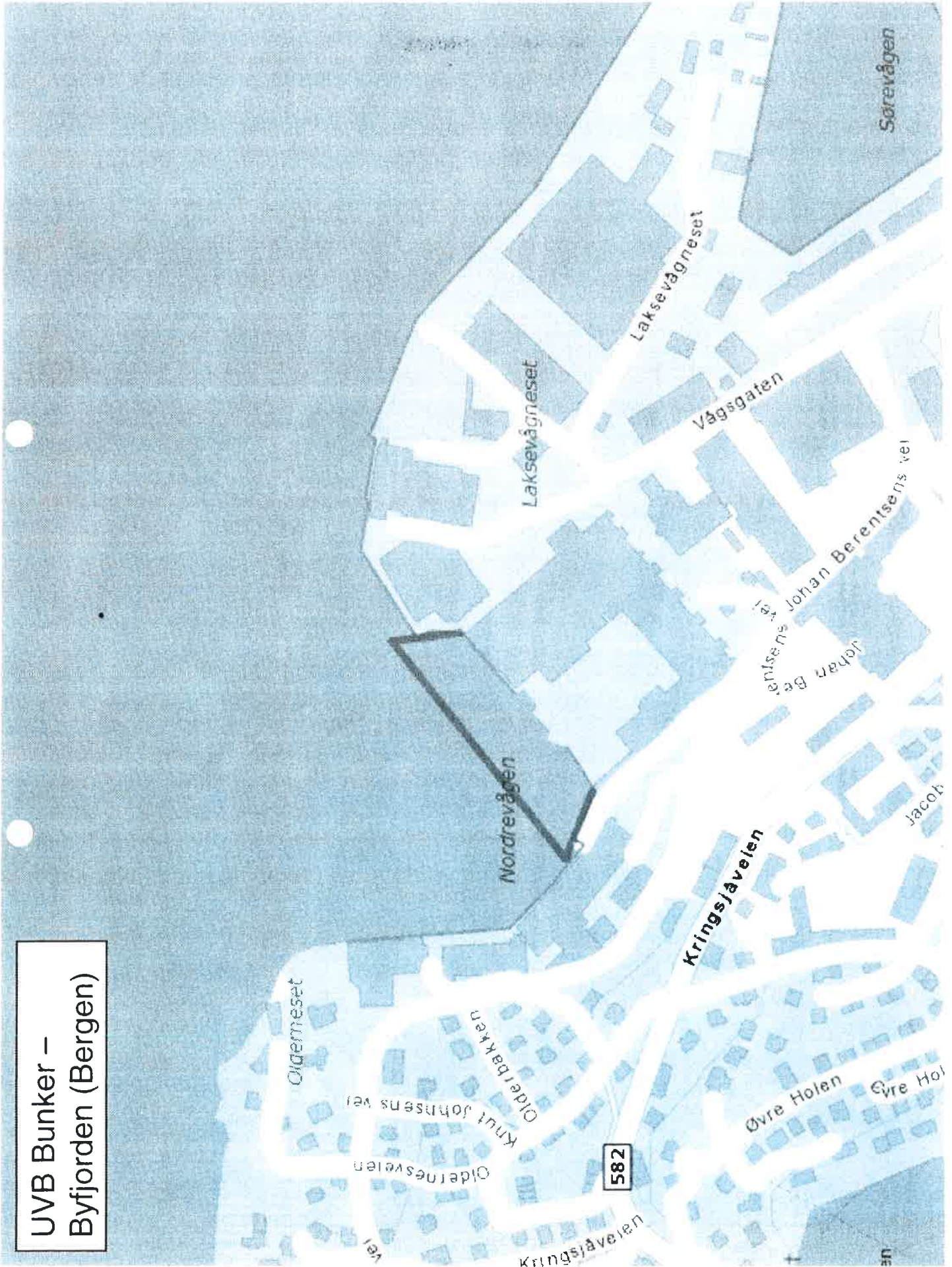

Haakonsvern m/Knappen

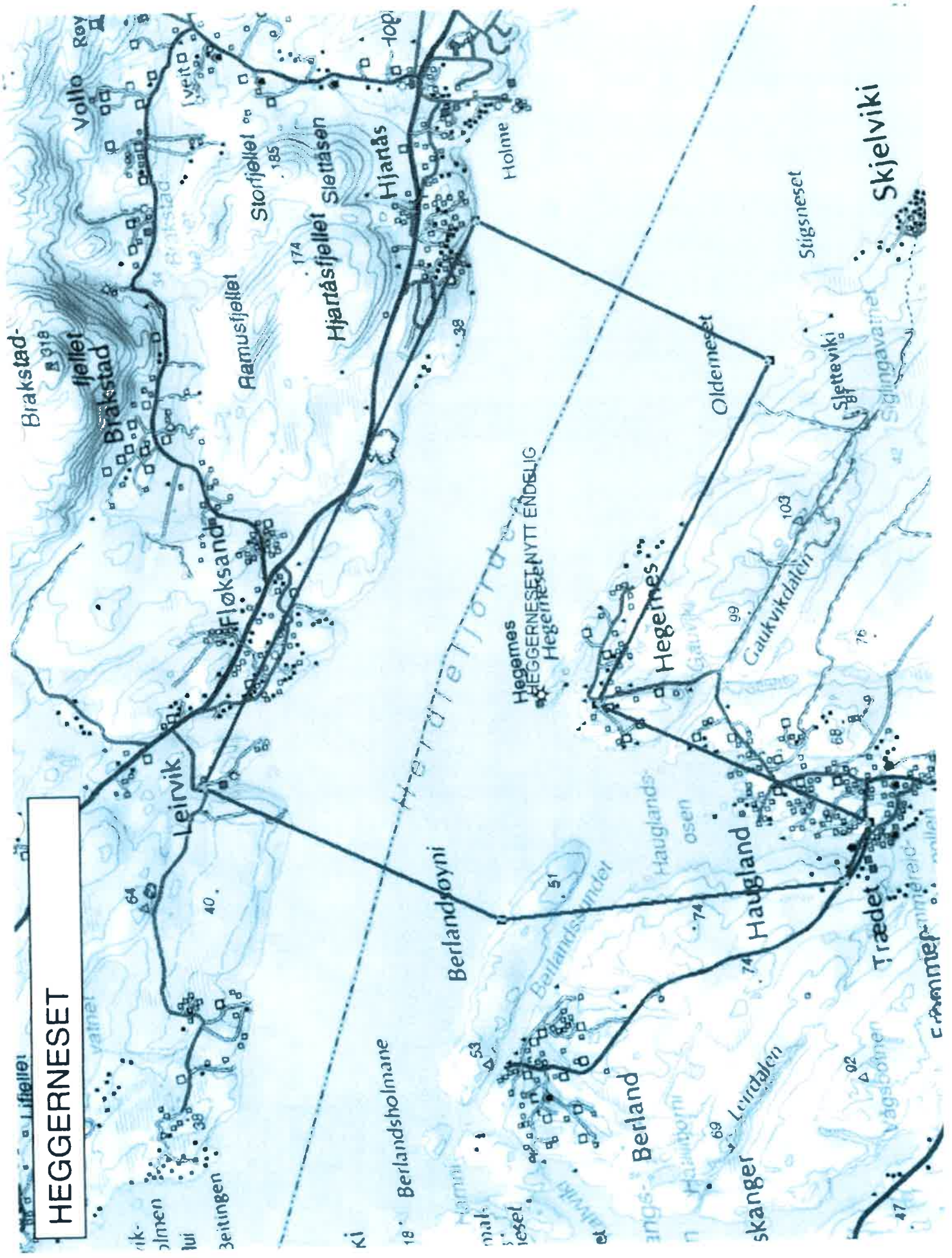
(Foreslås endret som vist i rødt)

UVB Bunker –
Byfjorden (Bergen)

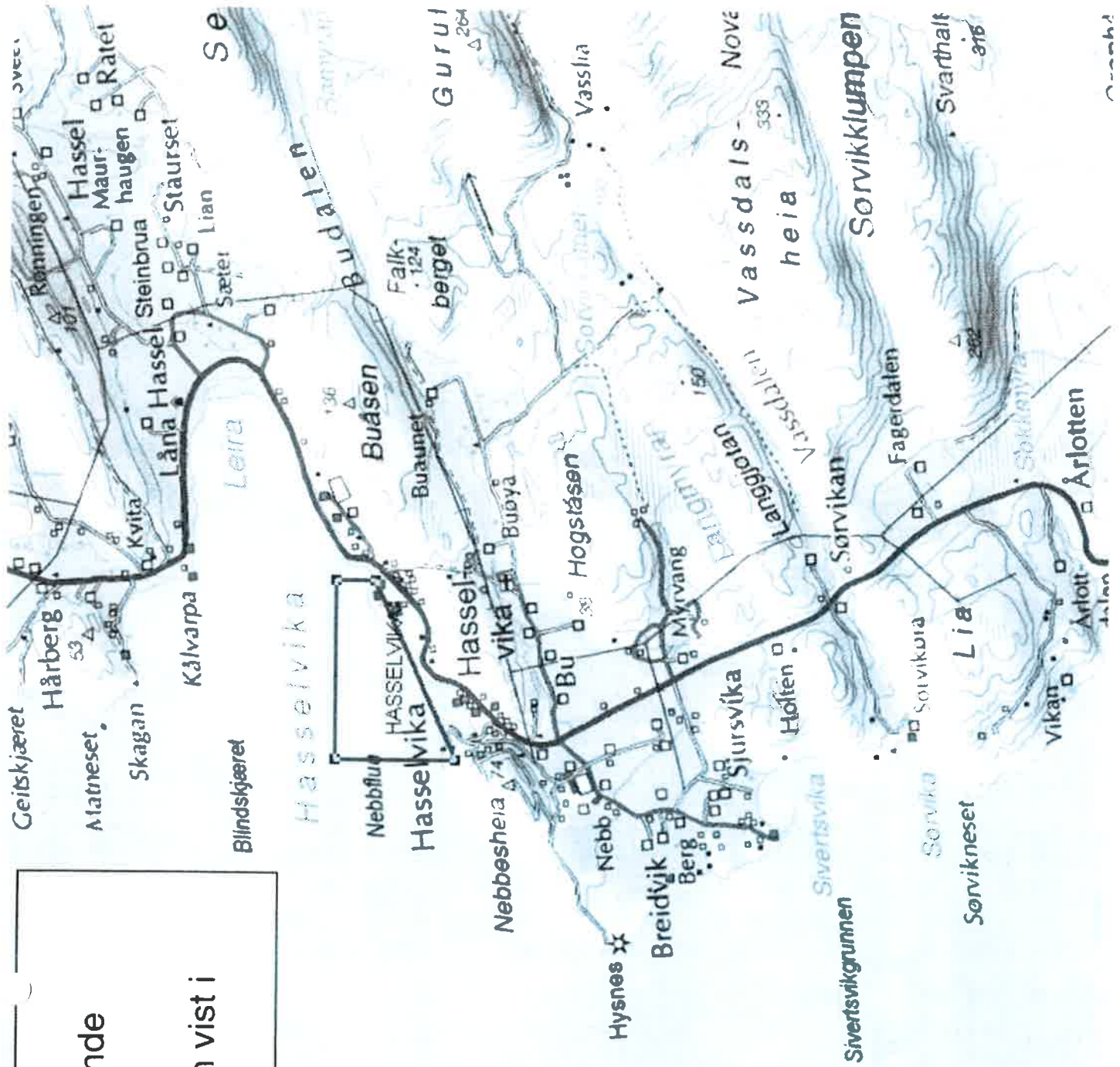
HEGGERNESET

Hasselvika

(eksisterer ikke i gjeldende
forskrift)

(Foreslås opprettet som vist i
rødt)

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

garmann mitchell

BILAG: 14

Forsvaret
Glacisgata 1
0015 OSLO

Deres ref
2005/047574-006/FORSVARET/436

Vår ref
201000357- /KRU

Dato
22. juni 2010

Ekstern høring - forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Vi viser til brev av 22.mars 2010.

Høringen gjelder forslag til endring i forskrift 7. desember 2000 nr. 1626 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Forskriften angir områder hvor det er forbudt å ferdes fritt, samt forbud mot å drive visse aktiviteter, som dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper. Forbudsområdene i forskriften er angitt med geografisk posisjonsbestemmelse, slik at områdene kan blant annet synliggjøres i sjøkart.

I forslaget til endring av forskriften foreslås det opprettet 4 nye forbudsområder, 5 områder hvor grensene for forbudsområdet endres/utvides, samt ett område som er uforandret og skal videreføres. En rekke områder hvor det tidligere har vært forbud mot fri ferdsel ønskes dessuten opphevet.

Vi merker oss at forslaget i hovedsak innebærer frigivelse av tidligere båndlagte arealer. Dette har vi ikke merknader eller motforestillinger til.

FKDs merknader til endring i forskriften

2.1 Heggeneset

I området *Heggeneset* skal det opprettes et nytt militært forbudsområde, jfr. forskriftsutkastet § 4 nr. 12. Innenfor dette området befinner det seg et akvakulturanlegg, hvor det ifølge Fiskeridirektoratets kartverktøy produseres laks.

I forskriftsutkastet § 1 står det at formålet med forskriften er å "legge forholdene til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder". Videre står det i § 2 nr. 2 at et forbudt område er område som "det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til. I § 2 nr. 3 jfr. § 3 står det videre at en "uvedkommende" er å betrakte som enhver person som "utfører virksomhet som ikke er forenlig med den daglige og normale aktivitet i området". I § 3 nr. 5 står det at "Lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene".

Siden oppdrettsanlegget allerede er etablert, antar vi at akvakulturanlegget inngår i den "daglige og normale virksomhet", og derfor ikke kommer i konflikt med § 4 nr. 12 i forskriftsutkastet.

Samtidig står det imidlertid i § 3 nr. 2 at "De angitte områder inkluderer forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form". For oss fremstår det som uklart om dette vil innebære forbud mot fortøyninger av akvakulturanlegg og om dykking knyttet til vedlikehold og inspeksjon av akvakulturanlegget vil være forbudt.

For Fiskeri- og kystdepartementet er det derfor ikke klart hvilken konsekvens § 3 nr. 2 har sett i sammenheng med § 3 nr. 5, jfr. § 2 nr. 3. **Vi mener at det i tråd med § 3 nr. 5 bør være anledning til å drive akvakulturvirksomhet, og at de økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget bør utredes i henhold til utredningsinstruksen.**

Forslaget til forskrift inneholder imidlertid enkelte andre uklare punkter:

- Etter § 2 nr. 3 foreslås egne ferdselsrestriksjoner for utlendinger, mens det for enkelte områder sies at fartøy skal tillates å følge naturlig seilingsled. Hva blir situasjonen for utenlandsregistrert fartøy eller norskregistrert fartøy med utenlandsk mannskap og/eller passasjerer om bord?
- Tilsvarende vil det kunne oppstå motsetningsforhold mellom de aktivitetene som forbys i § 3 nr. 2 og det forhold at "*lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene*", i henhold til samme paragraf nr. 5. Det kan også stilles spørsmål ved om oppregningen i pkt. 2 er uttømmende og om "normal virksomhet" også omfatter næringsvirksomhet. Vil eksempelvis lokale fiskere fortsatt kunne drive fiske uhindret av pkt. 2? Det kan videre stilles spørsmål ved om "lokalbefolkningen" i forskriftens forstand omfatter kun fastboende nordmenn, og hvordan situasjonen i tilfelle blir for hytteiere og fastboende utlendinger.

2.2 Herdla

Området som ønskes opprettet på *Herdla* er ikke avmerket på vedlagte kart. Departementet har derfor ikke hatt mulighet til å komme med merknader på dette området. I henhold til telefonsamtale 26. april 2010 med saksbehandler Georg-Johan Håheim i Forsvaret, ble det imidlertid opplyst at området tidligere har vært omfattet av forskriften, men falt ut da forskriften ble revidert i 2000.

2.3 Andre forhold

Når det gjelder militær aktivitet som er innstilt og medfører at en rekke militære forbudsområder oppheves, ser FKD ingen ulemper ved dette. Etter FKDs skjønn vil opphevelse av militære forbudsområder kunne frigjøre nye lokaliteter som er egnet for akvakultur i visse områder.

Avslutningsvis skal bemerkes at vi regner med at ferdselsrestriksjonene vil bli avmerket i sjøkart og kunngjort i Etterretninger til sjøfarende.

Vi beklager at fristen er oversittet.

Med hilsen

Målfinn Almklov
avdelingsdirektør

Karl Rusten
seniorrådgiver

Vedlegg 4

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Forsvaret
Glacisgata 1
0015 OSLO

Deres ref
2005/047574-006/FORSVARET/436

Vår ref
201000357- /KRU

Dato
22. juni 2010

Ekstern høring - forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret

Vi viser til brev av 22.mars 2010.

Høringen gjelder forslag til endring i forskrift 7. desember 2000 nr. 1626 om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret. Forskriften angir områder hvor det er forbudt å ferdes fritt, samt forbud mot å drive visse aktiviteter, som dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper. Forbudsområdene i forskriften er angitt med geografisk posisjonsbestemmelse, slik at områdene kan blant annet synliggjøres i sjøkart.

I forslaget til endring av forskriften foreslås det opprettet 4 nye forbudsområder, 5 områder hvor grensene for forbudsområdet endres/utvides, samt ett område som er uforandret og skal videreføres. En rekke områder hvor det tidligere har vært forbud mot fri ferdsel ønskes dessuten opphevet.

Vi merker oss at forslaget i hovedsak innebærer frigivelse av tidligere båndlagte arealer. Dette har vi ikke merknader eller motforestillinger til.

FKDs merknader til endring i forskriften

2.1 Heggeneset

I området *Heggeneset* skal det opprettes et nytt militært forbudsområde, jfr. forskriftsutkastet § 4 nr. 12. Innenfor dette området befinner det seg et akvakulturanlegg, hvor det ifølge Fiskeridirektoratets kartverktøy produseres laks.

I forskriftsutkastet § 1 står det at formålet med forskriften er å "legge forholdene til rette for en effektiv utførelse av kontroll med ferdsel i og omkring forsvarsviktige installasjoner og områder". Videre står det i § 2 nr. 2 at et forbudt område er område som "det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til. I § 2 nr. 3 jfr. § 3 står det videre at en "uvedkommende" er å betrakte som enhver person som "utfører virksomhet som ikke er forenlig med den daglige og normale aktivitet i området". I § 3 nr. 5 står det at "Lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene".

Siden oppdrettsanlegget allerede er etablert, antar vi at akvakulturanlegget inngår i den "daglige og normale virksomhet", og derfor ikke kommer i konflikt med § 4 nr. 12 i forskriftsutkastet.

Samtidig står det imidlertid i § 3 nr. 2 at "De angitte områder inkluderer forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form". For oss fremstår det som uklart om dette vil innebære forbud mot fortøyninger av akvakulturanlegg og om dykking knyttet til vedlikehold og inspeksjon av akvakulturanlegget vil være forbudt.

For Fiskeri- og kystdepartementet er det derfor ikke klart hvilken konsekvens § 3 nr. 2 har sett i sammenheng med § 3 nr. 5, jfr. § 2 nr. 3. **Vi mener at det i tråd med § 3 nr. 5 bør være anledning til å drive akvakulturvirksomhet, og at de økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget bør utredes i henhold til utredningsinstruksen.**

Forslaget til forskrift inneholder imidlertid enkelte andre uklare punkter:

- Etter § 2 nr. 3 foreslås egne ferdselsrestriksjoner for utlendinger, mens det for enkelte områder sies at fartøy skal tillates å følge naturlig seilingsled. Hva blir situasjonen for utenlandsregistrert fartøy eller norskregistrert fartøy med utenlandsk mannskap og/eller passasjerer om bord?
- Tilsvarende vil det kunne oppstå motsetningsforhold mellom de aktivitetene som forbyes i § 3 nr. 2 og det forhold at "*lokalbefolkningens daglige og normale virksomhet vil ikke bli berørt av bestemmelsene*", i henhold til samme paragraf nr. 5. Det kan også stilles spørsmål ved om oppregningen i pkt. 2 er uttømmende og om "normal virksomhet" også omfatter næringsvirksomhet. Vil eksempelvis lokale fiskere fortsatt kunne drive fiske uhindret av pkt. 2? Det kan videre stilles spørsmål ved om "lokalbefolkningen" i forskriftens forstand omfatter kun fastboende nordmenn, og hvordan situasjonen i tilfelle blir for hytteeiere og fastboende utlendinger.

2.2 Herdla

Området som ønskes opprettet på *Herdla* er ikke avmerket på vedlagte kart. Departementet har derfor ikke hatt mulighet til å komme med merknader på dette området. I henhold til telefonsamtale 26. april 2010 med saksbehandler Georg-Johan Håheim i Forsvaret, ble det imidlertid opplyst at området tidligere har vært omfattet av forskriften, men falt ut da forskriften ble revidert i 2000.

2.3 Andre forhold

Når det gjelder militær aktivitet som er innstilt og medfører at en rekke militære forbudsområder oppheves, ser FKDs ingen ulemper ved dette. Etter FKDs skjønn vil opphevelse av militære forbudsområder kunne frigjøre nye lokaliteter som er egnet for akvakultur i visse områder.

Avslutningsvis skal bemerkes at vi regner med at ferdselsrestriksjonene vil bli avmerket i sjøkart og kunngjort i Etterretninger til sjøfarende.

Vi beklager at fristen er oversittet.

Med hilsen

Målfinn Almklov
avdelingsdirektør

Karl Rusten
seniorrådgiver